

BONDEFÖRETAGAREN

PRO
Agria

Lantbrukssällskapet informerar 1/2014

Februari 2014

Bättre stöd för täckdikning

sidan 5

Vallpaketet 2014

Ny tjänst av
Lantbrukssällskapet

sidan 11

Vi har ny hemsida!

Välkommen att surfa in på
www.lantbruksallskapet.fi

sidan 2

Temaår för ungdjur

Från ungdjur till hållbar mjölkko

sidan 3

Grattis till 100-tonnare!

Foto: Natalie Fagerholm

Marlene och Boris Fagerholm i Larsmo fick sin första 100-tonnare i november 2013 när kon **Åsa** överskred 100-tons sträcket. Åsa är född den 31.05.2000 och har kalvat 9 gånger, varav 2 stycken kvigkalvar. Åsas far var Tikankosken Lyyra och morfar Maunulan Tunnus. Åsas högsta medelavkastning var det sjätte produktionsåret när hon mjölkade 10 640 kg eller 11 176 kg EKM. I medeltal har hon mjölkat 8 578 kg mjölk (9 158 kg EKM), 384 kg medelfett och 302 kg medelprotein.

Foto: Madelene Lindqvist

Kenneth och Ulf Lindqvist i Purmo har fått sin första 100-tonnare. **Svea** är född 04.09.2003 och är en korsning av raserna Ayrshire och Holstein. Far var Välimaan Päämies (HOL) och modern hette Orvokki (AY). Svea har kalvat 8 gånger, alla kvigkalvar, och har ett medelkalvningsintervall på 410 dagar. I medeltal har hon en produktion på 12 025 kg, 3,84 % fett och 3,45 % protein. Sin högsta produktion uppnådde Svea under sitt femte produktionsår då hon mjölkade 14 632 kg mjölk.

Foto: Ingeborg Nordberg

Mikael Forsell och Mia Willman i Forsby, Pedersöre fick en 100-tonare i Januari -14. **Sofi** född 12.06.2003. Fadern är Heikkilän Omppu-Limu, AAA 41643, mor Nancy. Hittills har Sofi producerat 100 560 kg mjölk, kalvat 8 ggr. Bästa produktionsåret var sjunde året, då hon mjölkade 14 022 kg mjölk. I medeltal har hon mjölkat 11 831 kg mjölk, medelfett 503 kg, medelprotein 412 kg.

Ledare

Traditionen är lång och i februari fyller Österbottens Svenska Lantbrukssällskap 110 år. Traditionellt sett har rådgivningen till största del handlat om produktionsteknik men efter EU-inträdet i mitten av 90-talet har rådgivningen blivit alltmer individuell och berör även myndighetskrav, stöd och regler. I takt med att lägenheterna blir allt större är det fördelaktigt att köpa de tjänster som känns betungande. Ett positivt tecken för mjölkproduktionen är att mjölkpriset i Finland enligt senaste prognoser inte torde påverkas nämnvärt av att mjölkkvotsystemet upphör i mars 2015. På grund av den rådande åldersstrukturen kommer många mjölkproducenter att avsluta sin verksamhet inom de närmaste åren. Detta ger de kvarvarande gårdarna utrymme att utöka sin produktion.

Då jag rört mig utanför Österbotten har positiva kommentarer och nyfikenhet mött mig kring Lantbrukssällskapet och näringarna i kustområdet. Jag vill härmed tacka personalen och de jordbrukare som är aktiva och utvecklar rådgivningen att bemöta de snabba förändringar som vi har inom jordbruket idag. Den 10 februari tillträdde Lantbrukssällskapets nya direktör Meira-Pia Lohiluoma. Lohiluoma har tidigare varit medlem i sällskapets styrelse och känner näringarna väl.

PS. Bekanta er gärna med vår nya hemsida www.lantbrukssallskapet.fi

Mats Källman

ordförande för
Lantbrukssällskapet

Personalförändringar

Hortonom (YH) **Meira-Pia Lohiluoma** har anställts som direktör för Lantbrukssällskapet. Lohiluoma har tidigare arbetat som avdelningschef för Naturbruk vid Yrkesakademien i Gamla Vasa.

Agrolog (YH) **Madelene Lindqvist** har anställts som mjölkgårdsrådgivare. Lindqvist har tidigare arbetat som t.f. landsbygdssekreterare på Pedersöre kommun.

Direktör **Henrik Ingo** har slutat och börjat som verksamhetsledare för Svenska Österbottens Pälldjursodlarförening.

Byggnadsingenjör **Roger Österåker** har slutat och börjat arbeta som fastighetschef vid Korsholms kyrkliga samfälligheter.

Mjölkgårdsrådgivare **Gunice Hellqvist** har gått i pension. Gunice Hellqvist började som rådgivare 1989 och började arbeta för Lantbrukssällskapet 1991.

Mjölkgårdsrådgivare **Jonas Löf** slutar den 7.3 och blir lantbrukare på heltid.

Vi tackar samtliga för väl utfört arbete.

— Meira-Pia Lohiluoma.

— Madelene Lindqvist.

Surfa in på vår förnyade hemsida

www.lantbrukssallskapet.fi

Vi vill ge en mångsidig information om våra rådgivningstjänster och vem du kan kontakta för respektive tjänst. På hemsidan lyfter vi upp aktuellt i vår verksamhet och i lantbrukssektorn. I händelsekalendern berättar vi om kurser och seminarier som är på gång.

Lantbruks-sällskapet 110 år

Vi firar i arbetets tecken

Vi har ännu exemplar kvar av vår 100-års historik. Historiken kan beställas från kansliet i Vasa till ett pris på 30 € inklusive moms.

Sprutttester 2014

testdagar och anmälningsuppgifter

Lappfjärd	9.6 och 10.6	Stefan Nordman, 06-222 1701 (Lantbrukskansliet)
Yttermark	3.6, 4.6, 5.6 och 16.6	Vasa kontoret, 010 839 2200
Övermark	2.6	Matts Storgård, 050-527 5856
Pörtom	17.6	Vasa kontoret, 010 839 2200
Solf	11.6 och 12.6	Daniel Klockars, 0400-287 236
Korsholm	26.5	Vasa kontoret, 010 839 2200
Kvevlax	2.6	Vasa kontoret, 010 839 2200
Vörå	27.5, 28.5 och 5.6	Göran Boström, 050-568 9558
Kimo	30.5	Vasa kontoret, 010 839 2200
Pensala	3.6	Mathias Nyholm, 050-354 3183
Jeppo	4.6	Vasa kontoret, 010 839 2200
Esse	10.6	Vasa kontoret, 010 839 2200
Kronoby	11.6	Vasa kontoret, 010 839 2200

Ansökningsomgångar för investeringsstöd år 2014

Period 1	avslutades 31.1.2014
Period 2	17.2–28.3.2014
Period 3	14.4–15.8.2014
Period 4	1.9–17.10.2014

Stödbjekten och bidragsprocenter finns på www.mavi.fi

BONDEFÖRETAGAREN

Nr 1/2014 Årgång 14 Februari 2014
Informationstidning för lantbruksföretagare
ISSN 2323-3648

Utgivare:
Österbottens Svenska Lantbrukssällskap,
Handelsplanaden 16 D,
65100 VASA

Tfn 010 839 2200,
Fax (06) 319 0201
www.lantbrukssallskapet.fi

Upplaga: 5 300
Chefredaktör: Mikael Blomqvist
Ombrytning: Kustmedia Ab Oy /HH
Tryckeri: Botnia Print, 2014

Annonsbokning via
Lantbrukssällskapet/
Carina Ahlnäs,
Tfn 010 839 2200
För närmare uppgifter
om annonsering i
Bondeföretagaren fråga
efter vårt mediekort.

Pärm bild, foto: Rainer Rosendahl

Från ungdjur till hållbar mjölkko

Foto: Jonas Löv

I år har vi på Lantbrukssällskapet ett temaår för våra ungdjur. Detta sker genom ett samarbete med Valio, Faba, ETT (Föreningen för bekämpning av djursjukdomar) och Lantbrukets Datacentral. Fokus ligger på kalvar, köttnot och kvigor. En ändamålsenlig uppfödning, bra skötsel och lämplig miljö ända från kalven fram till den mjölkande kon främjar mjölkproduktionens lönsamhet. En kvinga som kalvar in vid två års ålder mjölkar mera och är hållbarare.

Kvingan

Kvigorna är ofta en lite bortglömd grupp i våra ladugårdar. Den mjölkande kon får en bra omvårdnad, i och med att hon producerar mjölk och ger jordbrukaren en inkomst. Kvingan däremot "ger" inte så mycket under sina två första år. Ändå är uppfödningen från kalv till kvinga till mjölkko viktig.

År 2012 var medeltalet för inkalvningsåldern för kvigor i Finland 26,8 månader. Det optimala skulle vara 24 månader. Med en lägre inkalvningsålder har kvigorna en bättre mjölkproduktion, de håller bättre och fler kvigor klarar sig ända till tredje laktationen. Fertiliteten är som bäst hos en kvinga vid ca 14 månaders ålder, vilket betyder att om du seminerar kvingan vid denna ålder så är chansen större att hon blir dräktig.

Miljö och gruppering

Ett ungdjur behöver en möjlighet att få växa upp i en lugn miljö där det får utveckla sitt beteende, vila ordentligt och kunna röra på sig för att utveckla muskler och få starka ben och klövar. En kvinga som har tillräckligt med utrymme växer bättre

än den som har det trångt. Vid gruppering av ungdjuren är det bra om de djur som är i samma grupp är ungefär fysiskt lika stora och har samma utfodringsbehov. Det är viktigt att anpassa utfodringen enligt ungdjurens ålder och behov.

Mättips

Vid semineringen borde kvingan vara tillräckligt stor (ca 350 kg) och ha

rätt hullsklass (3). Semineringsvikten varierar från olika raser och även från besättning till besättning. Att ställa kvigorna på en våg för att få fram levande vikten är sällan möjligt för en gård. Däremot så går det att mäta kvigans bröstomfång eftersom detta har ett starkt samband med levande vikten. Till exempel levande vikten 370 kg motsvarar ett bröstomfång på 165 cm. När man känner till semineringsmålvikten för

Tillväxtmålsättningar för Holstein och Ayrshire

	HOLSTEIN		AYRSHIRE	
Ålder	Vikt,kg	Korshöjd	Vikt,kg	Korshöjd
12	352	124	272	117
14	397	127	308	122
16	442	130	349	127
18	476	132	390	130

Mål för kvingan

- Seminerings vid 14-15 månaders ålder, levande vikt ca 350 kg
- Lätt inkalvning vid 24 månaders ålder
- Bra tillväxt
- Kalvningsvikt 530– 600 kg (85 % av vuxenvikt)
- 1 seminerings/dräktighet
- Rätt hullklass
- Bra första laktation
- Hållbar ko, minimi 100 000 l mjölk/ko

den egna besättningen kan man till exempel enkelt knyta två knutar på ett snöre vid önskat bröstomfångsmått och mäta sina djur med detta.

Ett annat sätt att mäta om kvingan har rätt storlek är att mäta korshöjden. Det görs enkelt med att man t.ex. ritar ett streck på väggen i kvigboxen vid den höjd man vill att kvingan ska ha. När kvingan nått upp till strecket är hon redo att semineras. Ifall man har både Holstein och Ayrshire i sin ladugård kan man till exempel rita ett rött streck för Ayrshire och ett svart streck för Holstein. I tabellen framkommer korshöjdsålsättningar för raserna ifråga.

Utmaningar

Utmaningarna med att föda upp ungdjuren är många. Där mjölk-korna går i samma grupp och har ungefär samma behov, består ungdjuren istället av flera olika åldersgrupper med sinsemellan olika behov. Det kan vara svårt att anpassa gruppindelningen och utfodringen utan att arbetsmängden ökar oskäligt. Brunstpassning, seminerings

och dräktighetsundersökning av kvigorna tar en del tid. Är dina kvigor så tama att du enkelt kan kolla brunster? Är det enkelt att få fast dem vid seminerings och dräktighetsundersökning?

Många gårdar kan ha ett stort överskott av kvigor, en s.k. kvigaautomat. Detta betyder att i takt med att kvigorna kalvar in slaktar man ut de äldre korna. Detta trots att en mjölkko producerar som bäst vid den fjärde eller femte laktationen. En viss nyrekrytering är nödvändig, men ibland slaktas det även ut bra djur i onödan på grund av kvigaautomaten.

Ungdjursrådgivning

Lantbrukssällskapet kommer under år 2014 att utveckla en tjänst för ungdjursrådgivning.

Madelene Lindqvist

Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-436 5847

STÖDINFO FÖR JORDBRUKARE 2014

PROGRAM

- Årets stödansökan och nytt i Vipu
- Förändrade växtskyddsregler - integrerat växtskydd IPM
- Konstaterade brister och påföljder vid övervakningarna
- Miljöspecialstöden och Investeringstöden
- Lantbruksstöden 2015-2020

Plats

Närpes, Vocana
Lillkyro, Toukola (finskt)
Vörrå, Norrvalla
Karleby, Karlebysalen
Korsholm, Kulturhuset i Smedsby
Nykarleby, Juthbacka
Pedersöre, Sursik
Lapväärtin kansallisopisto (finsk)
Lappfjärds folkhögskola (svensk)
Gymnasiet i Petalax

Datum & tid

18.3 kl 19.00
18.3 kl 18.00
19.3 kl 19.00
25.3 kl 10.00
25.3 kl 19.00
26.3 kl 19.00
27.3 kl 19.00
31.3 kl 14.00
31.3 kl 19.00
2.4 kl 18.30

Anmälan

06 224 9240 lantbruk@narpes.fi
Ingen anmälan
06 382 1250/06 382 1251, landsbygdskansliet@vora.fi
040-71 42 186 (Kronoby), maria.bjorkgard@pedersore.fi
06 327 7117 kerstin.backstrom@vora.fi
06 785 6136 lantbruk@nykarleby.fi
06 785 0157 jenny.sundkvist@pedersore.fi
06 222 1701 lantbrukskansli@krs.fi
06 222 1701 lantbrukskansli@krs.fi
0400 419 517 (Korsnäs),
06 347 7309/ 06 347 7308 (Malax)

Man kan välja utbildningsplats efter önskemål, men anmälan om deltagande två dagar på förhand till valt tillfälle.

Föreläsarna kommer från Närings-, trafik- och miljöcentralen i Österbotten, Österbottens svenska producentförbund och ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap. Kursen arrangeras i samarbete med Svenska studiecentralen.

Närings-, trafik- och miljöcentralen

Söker du en lämplig MELLANGRÖDA?

- Då är kanske kummin lösningen!

Om du intresserad av ett odlingskontrakt,
- Ring 050 444 0524 /Kjällberg

- Jämnar arbetstoppar - tidig tröskning
- Mångårig växtlighet - mindre arbetstimmar
- Bra förväxt - förbättrar markstrukturen
- Samma maskinpark som spannmålsodling
- Bra lönsamhet
- Nu finns bekämpningsmedel som fungerar - lätt att bekämpa kvickrot och flyghavre

Caraway Finland

Caraway Finland Ab, rensar och förädlar kummin i Närpes. Produktionen baserar sig på kontraktsodling. För tillfället är vår kontraktsareal 5 000 ha.

www.carawayfinland.fi

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Höstraps på gång i Österbotten!

I november ordnade vårt projekt Klimatsmart odling en höstgrödsdag i Övermark och Pörtom. Som besöksmål fanns både oljeväxter och spannmål och uppslutningen var rejäl. Största intresset fångade hybridhöstrapsen i Övermark. Den hade såtts in i korn på våren.

Gästföreläsare för dagen var Berners Matias Rönnqvist, och under dagen berättade han både en och annan sanning gällande höstrapsodlingen. Trots knepiga såningsförhållanden tyckte Rönnqvist att rapsbeståndet nog hade förutsättningar att klara vintern med äran i behåll.

Resonemang gällande övervinterningen uppstod under diskussionen och slutligen kunde vi enas om att beståndet kan ha nytta av spannmålsstubben som skydd på våren. Det är nämligen sällan som själva vintern är den kritiska punkten för höstgrödorna. Sannolikt är det istället våren med sol och vind i kombination med frusen mark som kan förstöra bestånden då de frystorkar.

I Pörtom besökte vi samma dag odlingar med både höstveten och

hybridråg samt höstrybs. Dessa såg också riktigt lovande ut, och höstens angrepp av fritflugor hade inte stört spannmålsbestånden i någon större utsträckning på dessa fält.

Dagen avslutades med en slutdiskussion över en kopp kaffe. I samband med detta pejlades också intresset i Närpestrakten för ett höstrapsseminarium med svenska rapsexperter som dragplåster. Intresse verkade finnas och Matias Rönnqvist kunde berätta att även finskspråkiga odlare från området Vasa-Seinäjoki-Lappo hade törstat efter mera kunskap i ämnet.

Seminarium i Vasa

Sagt och gjort så ordnades ett seminarium i Vasa 14.1 som ett samarbete mellan Avena Nordic Grain och Berner. Dagens rubrik var "Planera nu, så 2014 och skörda 2015".

Det tvåspråkiga seminariet blev en publiksuccé! Omkring 140 intresserade slöt upp och bidrog till en lyckad dag, med mycket nyttig information och diskussioner.

Som gästföreläsare talade Jan-Åke Svensson från DuPont Agro/Pioneer om växtskydd och utsädesfrågor. Albin Gunnarsson från Svensk Raps Ab guidade publiken främst i frågor gällande hybridsorters utsädesmängder och gödsling.

Foto: Magnus Långskog

— Korn med hybridhöstrapsinsädd. —

Lasse Matikainen från Berner redogjorde för de finländska försök som gjorts med höstraps, varav faktiskt en stor del rent geografiskt gjorts i Vasatrakten hos Matias Rönnqvist. Nuvarande försök finns till och med så långt norrut som Ruukki, men även i våra trakter finns olika versioner av höstrapsodlingar som jordbrukarna själva har sått.

De viktigaste aspekterna som bör tas hänsyn till vid odling av höstraps berör till stor del själva anläggningen av beståndet. Sätidpunkten, sorten, tillräcklig kvävegödsling och plantornas storlek vid invintringen är de

viktigaste. Resultaten från Sverige visar att man genom att så tillräckligt tidigt sätter de bästa förutsättningarna för plantorna att klara vintern. Då fyller man också kriterierna för det som brukar kallas de tre åttorna. 8 mm rothalsdiameter, 8 blad och 8 cm rotdjup.

För att hjälpa plantorna att bli tillräckligt stora och hålla tillväxtpunkten lägre ner är utsädesmängden en sak att också poängtera. 40–50 plantor/m² räcker, då blir pålrötterna i allmänhet så kraftiga att de klarar vårens uppfrysning. Dvärghybridsorter är att föredra,

och Pioneer PR44D06 "Maximus" hör för tillfället till de bästa enligt försöksresultaten. Det är också denna sort som flera av de österbottniska odlarna sått hösten 2013. I Österbotten rekommenderas sådd av hybridråps i månadsskiftet juli-augusti. Höstgödslingen är en sak som man också bör satsa tillräckligt på. Svenskarna föredrar åtminstone 60 kg N/ha på hösten åt sin raps, men uppemot 80 kg N är ingen omöjlighet heller. Enligt finländska stödsystem är vi begränsade till 30 kg N/ha. Andra näringsämnen ges utgående från markkarteringsresultaten.

På vårkanten kommer vårt projekt att ordna uppföljningsbesök till de fält som besöktes i höstas. Nya besöksmål kan också tas med vid behov. Framför gärna önskemål till er växtodlingsrådgivare om vad ni vill se så försöker vi ordna något lämpligt. I övrigt vill jag önska er lycka till med all planering inför våren, inte enbart höstrapsen skall väl växa hoppas jag!

Magnus Långskog

Växtodlingsrådgivare
mobil 050-551 1693

Hjärtbladsmärket 25 år

Inhemskas Trädgårdsprodukter rf:s hjärtbladsmärke som skapades 1989 har varit i bruk i 25 år. Hjärtbladsmärket är ett av de mest kända bränd i Finland. Närmare 90 % av finländarna känner igen märket. Över 700 företag använder märket som är det enda som garanterar att produkten är 100 % inhemsk.

Viktigt att upprätthålla förtroendet för märket

Om vem som helst skulle få använda märket utan kontroll på varken packeri eller odling skulle det vara omöjligt att upprätthålla förtroendet för märket. För att få använda hjärtbladsmärket krävs att företagaren ingår ett avtal med Inhemskas Trädgårdsprodukter rf. I avtalet krävs att företagaren följer de riktlinjer gällande produktion och förpackning som ställs av Inhemskas Trädgårdsprodukter rf. Då användaren av märket är ett packeri som köper alla produkter av odlare ställs även samma krav på dessa odlare för att deras produkter ska få säljas med hjärtbladsmärket. Centrala delar i dessa krav förutom goda odlingsmetoder är dokumentation och egenkontroll men även arbetssäkerhet och direktiv för nödsituationer. En viktig faktor för att

upprätthålla förtroendet för märket är produkternas spårbarhet.

Från jord till bord och från bord till jord

Produkten ska kunna spåras från konsumentförpackningen i affären via packeriet till odlaren och odlare ska kunna redovisa på vilket skifte produkten odlats. Likaså ska produkterna kunna spåras från åkern till konsumentförpackningen i affären. Det räcker inte att odlaren vet från vilket skifte produkten kommer vid leveranstillfället utan det behöver antecknas och dokumentationen ska sparas i minst två år.

Auditering

För att fastställa att produkter som säljs med hjärtbladsmärket fyller kraven utförs en auditering både i företaget som förpackar produkterna och hos odlarna som odlar åt företaget. Vid auditeringen kontrolleras produktionsutrymmen, packeri, produktlager, bekämpningsmedelslager, maskinlager och sociala utrymmen. Med företagare går man igenom rutiner för att upprätthålla arbetssäkerheten samt produktsäkerheten.

Vid auditeringen går man igenom följande dokument:

- Produktionsplatsens riskutvärdering
- Markkartering, odlingsplan / gödslingsplan
- Odlingsskizter
- Växtskyddsanteckningar, karenstider och begränsningar
- Lista på växtskyddsmedel som används och säkerhetsdatablad
- Inventeringslista för bekämpningsmedelslager
- Egenkontrollplan
- Vattenanalys och andra eventuella analysresultat
- Spårbarheten för levererade produkter
- Plan för återkallande av produkter från marknaden
- Beskrivning gällande handledning i arbetet
- Arbetsskyddsplan
- Anvisningar för nödfall
- Situationsplansbaserad räddningsplan

Kvalitetskraven på potatis som säljs med hjärtbladsmärket förblir oförändrade.

Den nationella förordningen om saluföring av matpotatis 690/2006 upphörde att gälla 1 juli 2012. Förordningen fastställde kvalitetskraven

för I:a och II:a klass. Efter 1 juli 2014 får potatis inte längre marknadsföras som I:a eller II:a klass. I stället hänvisas till FN:s ekonomiska kommissions internationella standard FFV-52. Styrelsen för Inhemskas Trädgårdsprodukter beslöt att bibehålla kvalitetskravet på tidig- och matpotatis som säljs med hjärtbladsmärket på samma nivå som tidigare. Det vill säga att potatisen ska fylla samma krav som krävdes för I:a klass enligt 690/2006. I praktiken har denna förändring ringa betydelse

se då de flesta som förpackar potatis har högre kvalitetskrav. För Inhemskas Trädgårdsprodukters styrelse var det ändå en viktig markering att kravet på potatis som säljs med hjärtbladsmärket skall fylla högre kvalitetskrav än de minimikrav som ställs enligt FN:s standard FFV-52.

Stefan Nordman

Potatisrådgivare
mobil 0400-266 682

Bättre stöd för jordbrukets viktigaste grundinvestering

Täckdikning

Foton: Rainer Rosendahl

Nu är det läge att se över dräneringssituationen på åkrarna igen. De två senaste åren med riklig nederbörd har varit en påminnelse för många, att dräneringen bör vara i skick för en fungerande växtodling.

Stöd villkoren för täckdikning förbättrades i slutet av fjolåret och odlaren har i år möjlighet att söka om ett högre stöd i form av bidrag. Bidraget har höjts med 5 % och är nu 25 % av de godtagbara kostnaderna. Stödet kan sökas för nytäckdikning, omtäckdikning, kompletteringsdikning och för reglering av dräneringen, det vill säga byggande av till exempel reglerbrunnar.

I samma stödsökan kan man ta med åtgärder för flera olika skiften, till exempel nytäckdikning av ett skifte, kompletteringsäckdikning av våta områden på några skiften och byggande av reglerbrunnar på flera skiften. Alla åtgärder tillsammans blir en ansökan. På det här viset får man också stöd för små åtgärder, som annars skulle falla under minimistödsgränsen för bidraget, som är 2000 €.

Stödet söks på blankett nr. 2314 av den registrerade odlaren, som också kan söka för arrendejord. Önskar du dika på våren eller sommaren måste ansökan in i februari-mars och utförs dikningen till hösten, skall ansökan in senast i april-augusti.

Villkoren för stödet är följande:

Bidraget är 25 % och/eller Räntestödslån 70 % av de godtagbara kostnaderna, som är maximalt 3,20 €/m eller 3200 €/ha och ytterligare 800 €/ha för reglering. Minimumunderstödet är 2000 € (bidrag+ lånets räntestöd) och minimilånet 5000 €.

Ansökningstiderna är 17.2–28.3, 14.4–15.8 och 1.9–17.10 2014.

Till ansökan bifogas dräneringsplan med arbetsbeskrivning och kostnadsvärdering.

Ansökaren skall vara mellan 18 och 63 år och ha praktisk erfarenhet av jordbruk.

Kassaresten från jordbruket skall ansökningsåret utgöra minst 17.000 € och minst 25 % av de totala företagarkinkomsterna skall bestå av jordbruksinkomst. Arbetet kan inte påbörjas före stödet har beviljats.

Alla ansökningsblanketter hittas på www.suomi.fi/etjanster

Nya skötselavtal för reglerad dränering först 2015?

Nya Skötselavtal för reglerad dränering kan inte sökas i år, men har du ett gammalt 5-årigt skötselavtal som utgår, så kan det förlängas med ytterligare 1 år. Nya avtal för reglerad dränering kommer med största sannolikhet att gå att söka igen för sura sulfatjordar våren 2015.

1-2. Reglerad dränering är en åtgärd som i de flesta fall krävs på sura sulfatjordar.

3-4. Det är viktigt att åtgärda våta områden i åkern. De blir ofta mycket svårt packningsskadade.

5. Rörläggning av utfallsdiken förenklar odlingen, ger större skiften, mindre dikesunderhåll och höjer värdet på skiftet.

Det årliga stödet har för reglering varit 54 €/ha, underbevattning 108 €/ha och för recirkulation av dräneringsvattnet 140 €/ha.

Rörläggning av utfallsdiken populära

Grundtorrläggningensbidraget för rörläggning av utfallsdiken finns kvar i samma utformning som tidigare och är maximalt 50 % av de beräknade kostnaderna.

Bidraget förutsätter att de sökande är 2 till 4 markägare intill varandra, med odlingsmark på bägge sidor av utfallsdiken. Bidrag beviljas för alla arbeten och material (planering, material, entreprenad, transport av fyllnadsmassor och eget arbete).

Ansökan förutsätter en plan, som uppgjorts av sakkunnig, till exempel Pro Agria.

När rörläggningen är klar och bidraget skall lyftas, så sänder markägarna in kvitton som täcker bidragsdelen till ELY-centralen. Ansökningstiden är fortlöpande.

Nytt för i år är dikningsanmälan

Den nya förordningen säger att anmälan skall göras för ny täckdikning och när torrläggningsdjupet ökas genom kompletterande täckdikning på sura sulfatjordar och för åtgärder på grundvattenområden.

Om det aktuella området för åtgärden inte är sur sulfatjord behöver inte dikningsanmälan göras.

Litorinahavets gräns som beskriver förekomsten av sura sulfatjordar och grundvattenområdena visas på GTK:s webbplats (<http://geodata.gtk.fi/Hasu/index.html>).

Dikningsanmälan skall alltid göras 60 dagar före täckdikningsarbetet inleds på blankett för Anmälan om dikning, som sänds till:

NTM-centralen i Södra Österbotten, Alvar Aallonkatu 8, PB 156, 60101 SENÄJOKI.

Rainer Rosendahl

Dräneringstekniker
mobil 0400-561 550

Grundkurs i ekologisk odling - vårvintern 2014, Vasa

Tidpunkt: **6.3, 13.3, 21.3, 25.3 och 1.4 2014.**

Totalt 5 dagar, dagligen **kl. 9.00–15.30.**

Plats: YAI B-huset rum 122, Kungsgårdsvägen 37 A, Gamla Vasa

Kursavgift: 60 euro/kursdag. Lunch och kaffe på egen bekostnad.

Anmälan: **senast 27.2.-14** till studiesekreteraren vid YAI, tfn. **06-324 2377** eller **vuxcenter@yrkesakademin.fi**

Torsdag 6.3. Produktionsvillkor, omläggning till eko, ekoutsäde

Ekologisk odling – principer och historia

Produktionsanvisningarna och -villkoren och för ekologisk produktion.

Ekoutsäde, krav och tillgång

Odlarerfarenhet

Omläggning till ekologisk odling och ekonomin

Torsdag 13.3 Markskötsel och näringsförsörjning

Markbördighet och markskötsel

Näringsförsörjning, biologisk kvävefixering, fosfor och kaliumkällor

Gödsling - stallgödsel, andra organiska gödselmedel och grüngödsling

Odling av ensilage- och grüngödslingsvall

Odlarerfarenhet

Fredag 21.3 Växtföljd, spannmål och proteingrödor

Växtföljden (förfruktsvärde, näringsleverans och -behov)

Odlarerfarenhet

Odling av spannmål

Odling av proteingrödor

Tisdag 25.3 Ekohusdjur och ogräshanteringen i eko

Grunderna för hållning av ekohusdjur

Ekofoder och foderbehov per djurslag. Samarbete med växtgårdar

Bekämpning av ogräs, frö- och roto-gräs

Maskin- och bearbetningsteknik

Tisdag 1.4 Ekoavtal, marknad, specialgrödor

Ansökan om ekoavtal

Marknaden för ekoprodukter

Odling av specialgrödor

Ekogranskningen på växtodlings- och husdjursgården

Repetition i kraven och grunderna för ekoproduktion

Föreläsare: Ulrika Wikman, Jan-Olof Johnsson, ekoproducenter m.fl.

Tilläggsinfo: Ekorådgivare Ulrika Wikman tfn 050-5852 305, ulrika.wikman@proagria.fi eller utbildare Roger Frants YAI! tfn 044-750 3255, roger.frants@yrkesakademin.fi.

Programmet finns även på www.osl.fi och www.yrkesakademin.fi – Utbildning för vuxna – Naturbruk och miljö – Aktuella kurser.

Ändringar i kursprogrammet kan förekomma.

Arrangör: Vuxenutbildningscentret vid Yrkesakademin, Enheten i Gamla Vasa.

Ekoodlingsförsök på Åland och i Nyland

I landet görs en del forskning kring ekologisk odling och i Bondeföretagaren 1/2014 presenteras några. En del försök är mer på observationsnivå och en del är mer regelrätt forskning med flera upprepningar och statistiska analyser. Det skulle vara viktigt att forskning inom ekoproduktion skulle få mer resurser, både ekonomiska och personella.

Ekoförsök på Åland

Ålands Hushållningssällskapet driver numera försöksverksamheten på Åland. Försöksverksamheten har en lång tradition och sedan 1991 har ekologiska odlingsförsök gjorts. På Hushållningssällskapetets hemsida www.landsbygd.ax/hushallningssallskapet finns resultat från flera år. De har gjort sortförsök i spannmål, trindsäd, potatis och frilandsgroänsaker. På projektet

EkoNu:s hemsida finns också info om de åländska ekoförsöken.

Ekoförsök i Nyland

Nylands Svenska Lantbruks-sällskap har sedan två år tillbaka också ekoförsök med i sin försöksverksamhet. De ekologiska sortförsöken har varit utlagda till Torbjörn Lönnfors ekogård. Ekosortförsöken görs i samarbete med EkoNu! Syftet är att jämföra högt avkastande sorter med äldre och anspråkslösare för att få fram information om vilka sorter som bäst lämpas för ekologisk odling. Resultaten kan man läsa på deras hemsida.

Ulrika Wikman

Ekoväxtodlingsrådgivare
mobil 050-5852 305

Ekorutan

Viktiga regler att beakta vid odlings- och gödselplaneringen

Produktionsvillkoren för ekologisk växtodling (del 1) uppdaterades 2013. I ekorutan är några viktiga regler sammanställda. En del är gamla och bekanta och en del är nya.

Kravet *"Baljväxter ska ingå i minst 30 % av växtföljden på varje enskilt skifte"* är fortfarande det samma. I villkoren från 2013 står att *"Ärter och åkerböna kan ändå inte vara den enda baljväxten i växtföljden"*. Resultatet av dessa krav är att en klövervall eller gröngödslingsvall måste komma med i växtföljden. Vallinsåningsår i skyddsgröda och bottengrödor kan endast räknas som halva baljväxtår. Åkerböna, ärt, klövervall, gröngödslingsvall m.m. räknas som hela baljväxtår. Grödor som räknas som halva baljväxtår kan inte ensam uppfylla kravet *"Baljväxter skall ingå i minst 30 % av växtföljden på varje skifte"*. Spannmål kan odlas max 3 år i följd och specialväxter (som potatis, oljeväxter med flera) kan vara max 2 år efter varandra. Enligt uppgift kommer Evira att sända ut ett ekoodlarbrev i mars där kraven kring växtföljden kommer att gås igenom.

I ekoproduktionsvillkoren (del 1) från 2013 finns ett skördekrav på NVÅ-vallarna. **Naturvårdsåker-vall i ekologisk odling** räknas som vall och de måste **sköras minst vart 3:dje år**. Om gården har mer än 15 % NVÅ-vall av miljöstöds-förbindelsearealen skall den överstigande arealen slås varje år. **OBS!** Denna text om NVÅ-vall saknas i den svenskspråkiga versionen av villkoren, finns endast i den finska.

Viktigt inför ekogranskningen

Gör en **lagerinventering** (växtslag, sort och mängd) och se över att lagerbokföringen är i skick. Anteckna till exempel vad totalskörden per växtslag 2013 var, vad har köpts in och vad har sålts bort (slag, mängd och till vem). Räkna ihop **balansen**.

Ta tillvara de officiella **garantibevisen** på utsädesäckarna. Beställningslistor, forsedlar och fakturor på utsädesinköpen skall finnas tillhanda när ekogranskningen görs. **Datum** när utsädet skaffats skall framkomma.

Uppdatera ekoplan och växtföljdsplan. Odlingsplan och skiftes-visa bokföringen bör vara uppdaterade enligt miljöstödetts krav. Se över att alla eventuella avtal är i sin ordning.

Info ger Frank Norrén och Lars Björkgård vid Österbottens ELY-central och Lantbrukssällskapetets ekorådgivare.

Ulrika Wikman

Ekoväxtodlingsrådgivare
mobil 050-5852 305

Ettåriga betesvallar undersöktes 2013

Foto: Ulla Turunen ProAgria Pohjois-Karjala

— Foder- och rågvicker passar bra med i betesblandningar. —

Syftet var att reda ut användningen av 1-åriga betesvallar på ekogårdar och de ettåriga betesgrödornas fodervärden och lämplighet för utfodring. Uppföljningen senaste sommar gav en bra bild på hur ekogårdar använder ettåriga betesvallar just nu.

Sommaren 2013 observerades, fotades och analyserades 16 olika ettåriga ekobetesvallar runt om i Finland. Betesvallar från Österbotten var också med. Arbetet leddes av prof. Marketta Rinne vid MTT. Undersökningen är en del i projektet Lutune, som är ett gemensamt utvecklingsprojekt för ekorådgivningen vid ProAgria och MTT, Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi.

Mångsidiga blandningar används

Rajgräsen är basen i 1-åriga betesvallar. Rajgräsen förbereder sig inte för vintervila utan växer långt in på hösten, vilket är en orsak till den dåliga övervintringen. Rajgräsen fungerar bra i höstbetet. Spannmål fanns med i nästan alla blandningar. Spannmålen groer snabbt och konkurrerar bra mot fröogräsen. Alla spannmålslag fungerar att beta som grönfoder. Bäst är havre därefter korn, vete och råg. På ekogårdarna finns oftast olika baljväxter med i den 1-åriga betesblandningen. Det finns många ettåriga baljväxter att välja mellan. Foder- och rågvicker har gett goda erfarenheter och de har rätt bra återväxt. Åkerböna och ärt kan ge bra skörd men har inte samma återväxtförmåga som vickern.

Fodervärdet

På försommaren sjönk D-värdet i ettåriga betesvallarna lika snabbt som ensilagevallarna så viktigt att inte låta betesvallarna bli för gamla innan man startat betet. Trampskadorna ökar också då. Tabellen visar medeltalet av de ettåriga beståndens sammansättning från alla 16 olika betesvallar. Analysen är gjord när betet startade på vallarna.

Torrsubstans (ts), g/kg 161
I torrsubstansen, g/kg ts
Aska 89
Råprotein 182
D-värde 679
Kalsium (Ca) 5,5
Fosfor (P) 4,0
Kalium (K) 33,8

Analyserna visar att D-värdet var på en bra nivå. Det fanns tillräckligt av råprotein men variationerna var stora (120-278 g/kg ts). Höga nivåer berättar att näringstillståndet i betesskiftena var bra då mycket gödsel hade använts och i beståndet fanns förhållandevis mycket baljväxter, 34 %.

Foto: Ulla Turunen ProAgria Pohjois-Karjala

— Rajgräsen är basen i ettåriga betesvallar. —

När det gäller mineralerna väcker det rätt så höga kaliumhalten funderingar. Orsaken är här också riklig användning av gödsel. Mycket kalium försvårar upptaget av magnesium vilket ökar risken för betesförlamning. Dock var kaliumhalten inte alarmerande hög och under sommaren rapporterades inga betesförlamningar. Djuren bör ha tillgång på mineraler på betet.

Orsaker varför man hade ettåriga betesvallar

Den främsta orsaken var att de ökar möjligheten till bete under sensommaren och hösten. Annat som lyftes upp var att 1-åriga betesvallar ger bra skörd och man kan beta skiftet under tiden man förnyade den mångåriga betesvallen. Om det behövs kan man skörda betesvallen som ensilage vilket ökar flexibiliteten mellan djurens foderbehov och vad betet producerar. Med ettåriga vallar får man också nya växter till gården och just klöverfria alternativ både i utfodringen och i odlingen fick man med ettåriga betesvallar.

Förnya betesskiftet och betesputsning mot fröogräs

Många gårdar använder ettåriga växter då de förnyar betesskiftet. Det är ofta brist på betesskiftet och genom att så in ettåriga växter tillsammans med mångåriga vallväxter kan det skiftet också vara i bete under det år som det förnyas. Att använda ettåriga betesgrödor som skyddsväxt för vallinsådden minskar konkurrensen från fröogräs och genom betesputsning förbättrar man ytterligare kvaliteten på betet. Att regelbundet förnya beten förhindrar mångåriga ogräs, som kvickrot, smörblomma och gårds-skräppa, att få fotfäste i betesvallen och ökar skörden från mångåriga beten.

Källa: Marketta Rinne, MTT, Luomulehti 1/2014 och www.smts.fi.

Ulrika Wikman

Ekoväxtodlingsrådgivare
mobil 050-5852 305

Nu är det igen dags att söka till naturbruksutbildningarna

Naturbruksutbildningarna ger en mångsidig utbildning för ett krävande yrke. Inom andra stadiets utbildning för både vuxna och ungdomar får man ett brett kunskapsområde vilket en lantbrukare behöver. Landsbygden behöver även experter och kunniga resursspersoner för landsbygdens utveckling och där ger högskole- och universitetsstudier en fördjupad kunskap inom olika inriktningar. Sysselsättningen bland naturbruksutbildade är god och efterfrågan på experter inom sektorn är stor. Landsbygden behöver kunniga personer på alla nivåer.

YA! värnar om landsbygden

En levande landsbygd med en utvecklad och miljöanpassad produktion inom landsbygdsnäringsarna är en av de viktigaste förutsättningarna för att vi alla ska kunna ha ett bra liv här på vår jord. Därför är det viktigt att det finns människor som har kunskap och intresse för att arbeta med och utveckla dessa näringar inom naturbruket också i vårt land.

Vid Yrkesakademien i Österbotten finns vi till för dig som vill anta denna utmaning. Vi utbildar både unga och vuxna till professionella yrkesmän- och kvinnor som har kompetens för att arbeta inom lantbruk, trädgårdsskötsel och skogsbruk.

Som ungdomsstuderande kan du välja mellan en grundexamen inom lant- eller skogsbruk. Kost och logi är gratis under hela studietiden och studierna genomförs på ett anrikt område i Gamla Vasa. Under din studietid har du tillgång till kunskapspersonal samt bra och modern utrustning.

Som vuxenstuderande kan du välja att studera inom lantbruk, trädgårdsskötsel och skogsbruk. Vuxenstuderande utbildas i Närpes, Gamla Vasa och Jakobstad. Som vuxenstuderande kan du välja bland många olika sätt att genomföra dina studier vid Yrkesakademien i Österbotten.

Foto: YA!

Beroende på din tidigare erfarenhet och det behov du just nu har, kan du välja mellan tre olika examensnivåer eller välja bland vårt rika kursutbud för att utveckla din kompetens och yrkesskicklighet.

Optima Lannäslund – Ständigt mycket på gång

Vid Optima Lannäslund kan du antingen studera inom utbildningsprogrammet för landsbygdsföretagare eller djurskötare. Vår landsbygdsföretagarutbildning ger

dig en bred bas för det kommande yrkeslivet. Förutom lantbruk och skötsel av produktionsdjur lär du dig en hel del om att bruka skog, underhålla maskiner och lantgårdens byggnader samt annat viktigt inom landsbygdsföretagande. Du lär dig även mycket om företagande och ekonomiskt tänkande. Som landsbygdsföretagare kan du jobba som landsbygdsföretagare (jordbrukare), maskinentreprenör, lantbruksavbytare, skogsföretagare/arbetare eller verkstadsarbetare beroende på inriktningar under studietiden. Djurskötarutbildningen riktar sig till dig som är intresserad av smådjur, hästar, hundar, får eller övriga produktionsdjur. Inom djurskötarlinsen får du lära dig rutinerna inom djurskötsel och utfodring. Optima Lannäslund bedriver även ett eget hundpensionat och hunddagis. Som djurskötare kan du jobba på stall, djurgårdar med produktionsdjur, i djurfärr eller bli egen företagare. I år kommer Optima Lannäslund att vara värd för Valios årliga Kosläpp, lördag 17.5, kl.10–14 (Kosläpp kl.11). Olika program för barn och ungdomar samt försäljning ordnas under dagen. Mera information, www.optimaedu.fi.

Högskoleexamen med praktisk förankring

Utbildningen inom naturbruk och miljö finns vid Yrkeshögskolan Novia i Raseborg.

Utbildningen har fem profiler.

Landskapsplanering, hortonom (YH). Landskapsplaneringen är en kreativ utbildning som kombinerar natur och kultur t.ex. vid planering av olika grönområden.

Lantbruksnäringarna, agrolog (YH) även som vuxenutbildning!

Foto: Optima Lannäslund

Under det första året får du lära dig grunderna inom bl.a. husdjurs- och växtproduktion samt gårdens skogsbruk. Under senare delen av studierna utformar du din egen personliga yrkesprofil genom att fördjupa dig inom lantbrukets olika fackämnesområden. Vuxenutbildningen är nätbaserad och ordnas som flerformundervisning på distans.

Miljöplanering, miljöplanerare (YH). Hållbar utveckling i samhället genomsyrar utbildningen där vattenvård och kustområdesförvaltning är i fokus. Utbildningen är tvåspråkig då många kurser går på engelska.

Trädgårdsnäring, hortonom (YH) även som vuxenutbildning! Studierna lägger speciell vikt vid de biologiska, tekniska och ekonomiska förutsättningarna för trädgårdssodling.

Inom ungdomsutbildningen ingår ett års studier utomlands. Vuxenutbildningen är nätbaserad och ordnas som flerformundervisning på distans.

Skogsbruk, skogsbruksingenjör (YH). Teoristudier i klass följs av mätning- och planeringsarbeten i terrängen. Bl.a. skogsmätning, skogsskötsel, virkesanskaffning och GIS ingår i utbildningen.

Utöver dessa erbjuder vi en vuxenutbildning på engelska, Sustainable Coastal Management, samt högre YH-utbildning på engelska, Natural Resource Management.

Universitetsstudier vid Agrikultur- forstvetenskapliga fakulteten

Helsingfors universitet ger den djupaste och teoretiska utbildningen inom naturbruket. Universitetet erbjuder många olika utbildningsprogram, bl.a. agroteknik, bioteknik, husdjursvetenskap, skogsekonomi, lantbruksekonomi, växtproduktion m.m. Man väljer inriktning redan vid ansökningskedet. Agronomie- forstmagistrar arbetar som forskare, specialister och i ledande ställning.

Foto: Novia

Ansökningstider

Under våren kan du söka till **YA** och **Optima** via gemensam ansökan under tiden **24.2-14.3.2014**. Ansökan finns på adressen **www.studieinfo.fi**. Om lediga platser finns kan ansökan göras direkt till skolan

Ansökan till **Novia** görs under tiden **3.3.-1.4.2014**
<http://www.yhansokan.fi/unga>

Ansökan till **Helsingfors Universitet** görs under tiden **3.3-1.4.2014**
på adressen **<https://www.universitetsansokan.fi/yshjHakija/>**

Tipsrutan

Team för investering och management

Planerar du som mjölkproducent att investera och bygga nytt? Eller har du nyligen byggt nytt, men känner dig vilsen i ladugårdsrutinerna? Då kan du från och med i år ta hjälp av två team för både investering och management på mjölkgårdar!

I teamen ingår rådgivarrepresentanter från ProAgria Lantbrukssällskapet, Faba, Valio och Milka. Med oss bollar du dina idéer och tillsammans hittar vi de lösningar som passar bäst just för din gård.

Planeringen av en ladugård av dagens mått står för en stor del av arbetet och i det skedet är det viktigt att inte hålla sina tankar för sig själv! Små detaljer kan vara avgörande för inbesparingar av stora summor pengar och underlättande av det praktiska arbetet på gården när produktionen väl kommit igång. Teamet har stor erfarenhet från fältet av olika lösningar och täcker de mest väsentliga områdena kring investering; djurmateriell, mjölkvalitet, mjölkkningsanläggningar, foderhantering, samt får enkelt inkopplat exempelvis ekonomirådgivare. Via ProAgria Lantbrukssällskapet sker medverkan genom projektet ”Koll på bygget”, ett byggher-

reprojekt som strävar efter att öka kunskapen bland de som investerar.

När en gård förstorat sin besättning, har även sätet att arbeta på naturligtvis förändrats. Teknik och automatisering ersätter inte det mänskliga ögat eller minskar på arbetsmängden och man klarar knappast av både växtodlingen och mjölkproduktionen med samma personalstyrka som tidigare. Här kommer management-teamet in i bilden, vilket hjälper dig med att få ordning på vardagen! Det kan handla om att förbättra kommunikationen, avlägsna flaskhalsar, upptäcka problemen i tid, köpa in vissa tjänster, veta sina starka sidor och se vad gården ska fokusera på – att helt enkelt effektivisera hela gårdsbruket! Vi strävar med teamet efter att åstadkomma tydliga och gemensamma arbetsinstruktioner, att göra rätt saker vid rätt tidpunkt. På det sättet ligger man hela tiden steget före!

Hör av dig till **Magnus Blässar 050 4323 970** (investering) eller **Jessika Eklund 050 5954 906** (management) om du blev intresserad, så berättar vi mer!

WebWisu på kommande

Det börjar i saktak bli aktuellt för nuvarande användare av PC-Wisu att fundera på att byta till WebWisu. I och med att nuvarande miljöstödd upphör vårvintern 2015 kommer det nya miljöersättningsprogrammet tillämpningar att införas enbart i WebWisu. Med andra ord kommer PC-Wisu att gå i graven 2015 då stödsystemen förnyas. Samtidigt rekommenderar jag nya användare att direkt hoppa på tåget med WebWisu så behöver ni inte lära er två olika program. Funktionssätten i de båda programmen är nämligen ganska olika. WebWisu kräver internetkontakt, och de lägsta nätstabiliteterna rekommenderar jag inte.

Under senaste höst har allt mer programmeringsresurser riktats till WebWisu och många nya funktioner har lagts till. Samtidigt har också rapportsidan fått flera nya rapporter, vilket efterlysts, medan en del har fått en tydligare och modern layout. Förbättringar och tillägg i programmet görs kontinuerligt. Rådgivarna på Lantbrukssällskapet börjar i allt

större grad nu i vår använda WebWisu också åt våra kunder, och under hösten eftersträvar vi att flytta all vår planering till WebWisu.

Programmet säljs och programmeras nuförtiden av Lantbrukets Datacentral. Kunden kan välja bland olika licensalternativ när programmet beställs. Man kan å ena sidan köpa en full licens om man så tycker, eller å andra sidan kan man välja att låta rådgivaren göra en del i programmet och på så sätt få en billigare licens. Prisuppgifter och beställningsinformation kan hittas på www.mloy.fi. Kundsupporten, alltså svar på frågor om programmet och handledning vid användning, fungerar mycket bra också på svenska. Det svenska programstödet kan nås genom att ringa 09-8566 5969.

Magnus
Långskog

Växtodlingsrådgivare
mobil 050-551 1693

Skörderesultat och foderanalys från ekoblandgrödor i Österbotten

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Sommaren 2013 arrangerade projektet EkoNu och Klimatsmart odling observationsodlingar på sex skiften på tre gårdar. I Bondeföretagaren 2/2013 redovisades utsädesblandningarna och hur beståndet utvecklades under sommaren. På www.ekonu.fi kan man också ta del av många foton och förklarande bildtexter från ekoblandgrödorna.

Blandsäd och ärt

Skörde- och foderkvalitetsanalyserna från de blandade växtbestånd som odlades i Tölby i Korsholm och Jussila i Nykarleby presenteras i vidstående tabell 1.

Prov 1 är ett blandat växtbestånd med en utsädesblandning av tre grödor. Blandningen var Kleopatra-ärt (122 kg/ha), Jyvä-korn (47 kg/ha) och Suomi-havre (40 kg/ha). Skiftet gav en bra hektarskörd, 4000 kg/ha. Prov 2 som bestod av ärt (Kleopatra 140 kg/ha) och korn (Jyvä 68 kg/ha) gav en ännu högre hektarskörd, 4700 kg/ha. Det var ett riktigt bra skörderesultat. Prov 3, som är från Jussila i Nykarleby, hade lägre hektarskörd, 2700 kg/ha. Jussilaskiftet led en hel del av torka under säsongen. Speciellt mängden ärt decimerades även om ärtandelen i utsädesmängden var relativt hög. Den totala utsädesmängden var ca 70 kg/ha högre än i Tölby. Jussila-blandningen innehöll Akseli-havre 90 kg/ha, Einar-korn 90 kg/ha och 90 kg/ha Rokka-ärt. I Jussila hade vi också en ruta med bara blandsäd men området led så kraftigt av torka att ingen skörd mättes eller foderanalys gjordes.

Skörden från prov 1 och 2 är avsett för utfodring av dikor och prov 3:s skörd är avsett som foder till svin. Prov 1 och 2 har en mycket hög råproteinhalt och det syns att mycket ärt finns i skörden. Med ett energivärde på 13 brukar stärkelsehalten ligga på 60–65 %, vilket gör att vi sätter en hel del frågetecken

på analysens stärkelsehalt på 45 %. Man kunde ha väntat sig ett högre energivärde i prov 1 och 2 då ärthalten är så hög i skörden. I prov 3 är råproteinhalten lägre då andelen ärt är lägre i skörden. Mängden växttråd 84 g/kg ts i prov 3 visar att mycket havre finns i skörden och andelen skal är hög. Samma syns i prov 1 där växttråd 61 g/kg ts visar att havre finns i blandningen. Energivärdet 13,0–13,1 MJ/kg är vad man kunde vänta sig i prov 1 och 2 men lägre i prov 3. AAT- och PVB-värdet är normalt i prov 1 och 2. För prov 3 som är avsett som svinfoder saknas behövliga fodervärden.

Helsädsensilaget

I Pensala hade vi en demo-odling med blandat växtbestånd där syftet var att skörda helsädsensilage. Ensilaget skördades i augusti och var mycket torrt, ca 70 % ts-halt. Totalskörden uppskattades vara 2300 kg ts/ha. Av olika orsaker mättes skörden inte per blandning, som bestod av vete och havre (blandning 1) eller havre, korn, vete och 10 % ärt (blandning 2).

Ett foderprov togs ur den totala skörden och analysresultatet finns i vidstående tabell. Ensileringskvaliteten visar också att det var ett torrt foder och att ingen jäsning skett, utan det är mer en lufttät lagring. Fodret är okej som diko-foder tillsammans med något proteinfoder. Då ensilaget är så torrt finns det risk för varmgång om syre tränger in. Fodrets kvalitetsvitsord

Tabell 1		Prov 1	Prov 2	Prov 3
Plats		Tölby	Tölby	Jussila
Blandning		Ärt-korn-havre	Ärt-korn	Havre-korn-ärt
Skörd	kg/ha	4000	4700	2700
Torrsubstans	%	89,2	89,1	88,8
Råprotein	g/kg	211	215	173
Växttråd	g/kg	61	49	84
Stärkelse	%	45	46	45
Fodervärden för idisslare				
Energivärde	MJ/kg	13,0	13,1	12,4
Foderenhetsvärde	fe/kg	1,11	1,12	1,06
Aminosyror absorberade i tunntarmen, AAT	g/kg	110	110	100
Proteinbalans i våmmen, PBV	g/kg	49	53	23
D-värde	g/kg	818	829	766

Helsädsensilage	Prov 1	Pensala
Ensileringskvalitet		
pH	4,58	Ingen betydelse i torrt foder
NH3-N	5 g/kg N	Låg halt av ammoniak = ingen spjälkning av proteinet
Mjölksyra	2 g/kg	Ingen mjölksyrajäsning
Flyktiga fettsyror	4 g/kg	Ingen feljäsning
Lösligt kväve	86 g/kg N	Proteinet välbevarat
Socker	80 g/kg	Kunde ha varit högre då ingen jäsning skett
Sammansättning		
Torrsubstans	702 g/kg	
Råprotein	92 g/kg	Låg proteinhalt – samma nivå som i ren spannmål
NDF - fiber	530 g/kg	Rätt normal
D-värde	624 g/kg	Rätt normal
INDF	142 g/kg	Hög andel icke smältbar fiber
Fodervärden		
OE	9,7 MJ/kg	
AAT	74 g/kg	
PBV	-	
Utfodringsindex	112	
ME-index	102	
Selen	<0,02 mg/kg	

har inte kunnat beräknas då fodret är så torrt. Värdena ligger dock på en normal nivå för helsädsensilage av spannmål. Foderanalysen visar också att fodret är en blandning av

helsäd och gräsväxter. På det här skiftet såddes också vallfrö och det fanns en del fröogräs och kvickrot på åkern, vilket syns i foderanalysen.

Ulrika Wikman

Ekoväxtodlingsrådgivare
mobil 050-5852 305

Appar för lantbruk

Det finns en uppsjö med applikationer eller appar för smarttelefoner. Rent generellt så är det bara fantasin snart som begränsar vilka appar som kommer att utvecklas. För lantbruket hittade jag några intressanta appar som kan vara användbara, men det är inte helt säkert att de fungerar på alla telefoner. Jag testade några gratisappar för Androidtelefoner på min Samsung Galaxy Xcover.

Foton: Mikael Blomqvist

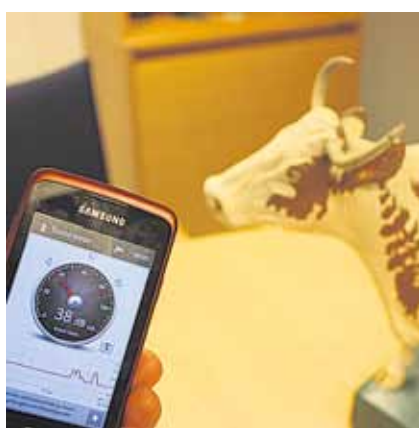
Metalldetektor

Den första som jag testade var smart verktyget "Metalldetektor". Min första reaktion var att det kan inte vara sant, kan man verkligen få mobiltelefonen att fungera som en metalldetektor?! Jo i viss mån åtminstone. På appens hemsida så skriver man att den mäter magnetfält med hjälp av en magnetsensor som finns i telefonen och jämför magnetfältet runt omkring telefonen med jordens magnetfält. Om det finns metall i närheten så ökar styrkan på jordmagnetiska fältet. När man väl installerat appen är det bara att starta den och föra runt telefonen som visar styrkan på magnetfältet i displayen, man kan krydda appen med att aktivera ljud så känns den ännu mer levande.

Bättre kalkylator

Ser faktiskt riktigt trovärdig ut. Det ser ut som om telefonen skulle ha omvandlats till en riktig kalkylator. Visst har många telefoner en bra kalkylator men för den som vill räkna lite mera avancerade saker kan denna vara ett bra alternativ.

Decibelmätare

Jo den kan vara bra att ha. Enkel och användbar med en tydlig rund mätare och dessutom så ritar appen en trevlig graf nere på skärmen. Hörselskydd måste användas om bullret överstiger 85 decibel.

Avståndsmätare

En riktigt intressant applikation för mätning av avstånd. Funkar faktiskt bra och är enkel att använda, noggrannheten beror på hur stadig du är på handen. Man ska nog inte använda den om man vill mäta något med centimeters noggrannhet. Vill man mäta ut avstånd på ett fält eller avstånd emellan någon byggnad i stället för att ta fram ett måttband kan detta vara ett alternativ. Man skriver i hur högt telefonen är från marken i ögonhöjd och kalibrerar telefonen så att den är vinkelrakt. Sen är det bara att rikta telefonen på objektets nedre kant vid mark/golvytan och telefonen visar då avståndet till objektet på displayen. För att lagra avståndet trycker man på en knapp på skärmen.

Fonecta Caller

Denna gratisapp meddelar direkt i skärmen vem som ringer och även adressen visas. Om du vill kan du enkelt klicka dig vidare så får du också en körrutt på karta. En riktigt bra applikation när man inte känner igen ett nummer. Det som man hamnar att göra är att skapa ett konto på tjänsteleverantörens hemsida. Detta är en engångskostnad på 0,25 € och är överkomlig. När du har kontot kan du använda den på din dator också. Själv har jag använt denna tjänst i många år och tycker att den är mycket användbar.

Länkarna till Androidapparna finns på lantbrukssällskapets hemsida. Klicka in dig i appvärlden.

Mikael
Blomqvist

Dräneringsplanerare
mobil 050-379 5905

VI KÖPER SPANNMÅL OCH OLJEVÄXTER OBEROENDE AV PARTISTORLEK

Jag betjänar dig
på ditt område.

Bror Staffas
040 555 2111

Gör handel och leverera
då det passar dig!

Esbo
Johan Andberg 010 402 2520
Hanna Ikävalko 010 402 2523
Andrea Landers 010 402 2521
Seija Uuskoski 010 402 2525
Kouvola
Kenneth Ahlqvist 010 402 2532
Anne Perätalo 010 402 2524
Tavastehus
Matti Hallikainen 010 402 2526

Björneborg
Matti Koskela 010 402 2528
Kristiina Akerlund 010 402 2536
Salo
Matti Hämmäläinen 010 402 2535
Juha Mikola 010 402 2534
Vasa
Bror Staffas 010 402 2529

BETALNINGSTIDSKAMPANJ PÅ GÖDSEL O BRÄNNOLJA

Beställ Yaras gödselmedel
nu och betala i sommar.
Också på Nestes brännolja
beviljas betalningstid.

Nu även Nestes smörjmedel
från oss. Gör beställning
till din kundansvarige eller
beställ direkt från nätbutiken
shop.raisioagro.com

Teckna avtal om foder- och bröds�pann-
mål eller om ryps med Raisioagro.
Som avtalsodlare får du en säker
marknadskanal för din skörd, ett kon-
kurrenskraftigt pris och mångsidiga
prissättningsmöjligheter och vid behov
transportservice. Av oss får du också
utsäde, gödselmedel och växtskydds-
ämnen.

Ställ fler frågor till våra kundansvariga:
Sten Häggblom, tfn 0500 261 792
Kenneth Vikman, tfn 044 781 8962

www.raisioagro.com • shop.raisioagro.com
Foder, spannmål, produktionsinsatser och -tillbehör.

RAISIO agro

Foto: Anna Sand

— Eftersom lantbrukare räknas som privatpersoner vid Stormossen, kan de avgiftsfritt föra max 2 m3 avfall till Stormossen eller någon av återvinningsstationerna, sex gånger om året. Därefter kostar det 15 euro/besök. Avfallet ska levereras färdigt sorterat. Det nya för i år är det kundkort som alla fått hemlevererat. Kortet ska registreras före man gör sitt första besök. —

Foton: Mikko Lehtimäki

— Plastsäckar, balplast och spillolja är vanligt avfall från ett jordbruk.

Lantbrukare producerar mer specialavfall

Lant- och jordbrukare producerar ofta mer specialavfall än ett vanligt hemhushåll, men det enda obligatoriska avfallsskärlet på gården är det för brännbart avfall. I praktiken har dock många lantbrukare ett eget sorteringssystem hemma, och ser själva till att avfallet förs till återvinningsstationerna. Den åsikten är i alla fall avfallsrådgivare Ira Kekarainen och miljöchef Johanna Penttinen-Källros på Stormossen av.

Ira Kekarainen, som jobbar främst med privatkunder, har arbetat på Stormossen i elva år, medan Johanna Penttinen-Källros har femton år bakom sig i företaget.

— Jag jobbar främst med att övervaka lagligheten och tillstånden i anslutning till verksamheten, men får också ofta frågor om olika typer av specialavfall, berättar Johanna.

Farligt avfall

Lantbrukare producerar mer farligt avfall än ett vanligt hemhushåll. Hit räknas till exempel spillolja samt oljefilter, rester av växtskyddsmedel och insektsgifter, betat utsäde, basiska tvätt- och rengöringsmedel, lysrör och energisparlampor från växthus samt ackumulatorer och deras vätskor.

— Återvinningsstationer, som är tolv till antalet, tar emot farligt avfall, berättar Ira. Det får gärna föras dit i sina originalförpackningar om möjligt. Spillolja kan hållas ur kanistrar till oljekärlet vid återvinningsstationen, alternativt lämnas oljefatet dit. Har man större mängder, hundratals liter, kan man beställa hem Ekokems sugbil. Även ekobilen samlar varje sommar in farligt avfall och metallskrot.

Hon tror att de flesta lantbrukare är väl insatta i klassificeringen av farligt avfall och dess sortering idag, och är man osäker kan man alltid vända sig till Stormossen för att få råd.

Döda djur och djurmediciner

Djurmediciner ska helst föras till ett apotek medan döda djur klassas som specialavfall.

— Avfallsrådgivare Ira Kekarainen och miljöchef Johanna Penttinen-Källros på Stormossen ger gärna kunderna råd.

— De flesta som föder upp produktionsdjur vet vad de ska göra när ett djur har dött, eftersom det finns en egen hämtservice för dem. Små husdjur, men inte produktionsdjur, kan man föra direkt till Stormossens återvinningsstation, och i nödfall tas även större djur emot, såsom hästar, men i första hand skall de föras till Honkajoki Oy eller Findestprotein, berättar Johanna.

Växthusodlare och de som odlar vall producerar ofta stora mängder plastavfall, och detta får man inom Stormossens område inte bränna

själv. Plast, med undantag av PVC, klassas som energiavfall.

— Plast kräver fyra gånger mer syre än ved för att brinna rent, och även mycket högre temperatur, så att göra upp en brasa av balplast hemma på åkern är varken miljövänligt eller tillåtet, poängterar Ira. Plasten ska föras till återvinningsstationerna, alternativt kan hämtning beställas mot avgift.

— Om plasten ska kunna återvinnas måste den vara både torr och ren, vilket sällan är fallet, konstaterar Johanna.

Foto: Anna Sand

Flyghavre måste brännas

Från lantbruken kommer även mycket metallavfall. Det sorteras skilt och förs till återvinningsstationerna, och har man större mängder lönar det sig att samla det hemma för att sedan sälja det som metallskrot och få en slant ur materialet.

— Bil- och traktordäck byts ofta in där man köper nya däck, alternativt söker man upp närmaste mottagningsplats på Rengaskierrätys hemsida, berättar Ira.

Det förmultningsbara avfallet rekommenderar man att lantbrukarna tar hand om själva på gården så långt som möjligt.

— Agnar, halm, hö och dylikt räknas hit. Behövs det tar vi emot större mängder här på Stormossen också, tillägger Ira.

Flyghavre är dock ett specialfall och lyder under särskilda bestämmelser.

— Flyghavre måste förstöras genom bränning. Vi kan göra det här, men det är viktigt att flyghavre i så fall är mycket väl förpackad i dubbla, fastejpade säckar under transporten, för att förhindra spridning, betonar Johanna.

Slam blir sällan avfall

Då det gäller flytande avfall i form av slam, används största delen av detta som gödsel inom jordbruket.

— Reglerna kring slamhanteringen varierar mellan kommunerna, som övervakar användningen. Vid behov tas septiskt slam från slambrunnar och avfall från sand- och fettavskilningsbrunnar emot vid Stormossen.

— Har man stora mängder hästgödsel som man inte blir av med tas även det emot här, fortsätter Johanna. Hästgödseln lämpar sig speciellt väl för kompostering av oljeförorenade jordar.

Det normala bioavfallet som kommer till Stormossen blir rötresten och används vid produktionen av kompostjord. Kompostjorden säljs sedan av Stormossen, och kan köpas och användas av både lantbrukare och andra privatpersoner. Kompostjorden kan användas för anläggning av grönområden och gräsmattor. Den innehåller jordförbättringskompost, sand, torvjord och kalk. Varje parti testas som går till försäljning, så det är tryggt att använda kompostjorden.

Anna Sand

”Återvinningsstationer, som är tolv till antalet, tar emot farligt avfall...”

Brunell bevisar att fyra skördar är möjligt

För Nina och Jan-Peter Brunell i Kronoby ligger gräsbärgningen varmt om hjärtat. Under den gångna odlingssäsongen lyckades en bärgning av hela fyra ensilageskördar på gården – något som kan anses som en bedrift på dessa breddgrader!

Fjolårets varma vårväder gjorde att den första ensilageskördan tog fart direkt efter vårbruket och kunde inledas rekordtidigt redan första veckan i juni. Redan i det skedet föddes tanken att hinna bärga fyra ensilageskördar.

– Vi har alltid tagit tre vallskördar för att få kvalitetsmässigt toppfoder åt våra 35 mjölkor jämte ungdjur, säger Jan-Peter.

Nu prövade de för första gången ett fyraskördessystem på 25 ha, en första års försöksvall med klöver. Fröblandningen bestod av 70 % Nutti timotej, 25 % Inkeri ängssvingel och 5 % Yngve rödklöver. Vallens skördades med cirka en månads mellanrum (6.6, 8.7, 1.8, 6.9) och gödslades däremellan med enbart konstgödsel; NK2 till första och andra skörden, Y3 till tredje skörden och finlandssalpeter till fjärde skörden. Fastgödsel användes endast vid etableringen, eftersom den gödsel djuren producerar främst används till spannmålsodlingen. Därmed undviker gården en del markpackning från svämtunnan. De kan lättare reglera fodrets proteinhalt med konstgödseln, resonerar de. Totalt har vällen gödslats med 185 kg N/ha (maxnivå 230 kg N/ha), men tack vare den låga givan samt spridningen till fler skördar har klövern kunnat överleva.

Dels på grund av måttlig gödsling uppnåddes inte målskörden för experimentet på 10 ton ts/ha, utan stannade på 7 ton ts/ha. Brunells är ändå nöjda.

– Mängdmässigt skulle man nog få samma skörd på de normala två eller tre skördarna, men kvaliteten

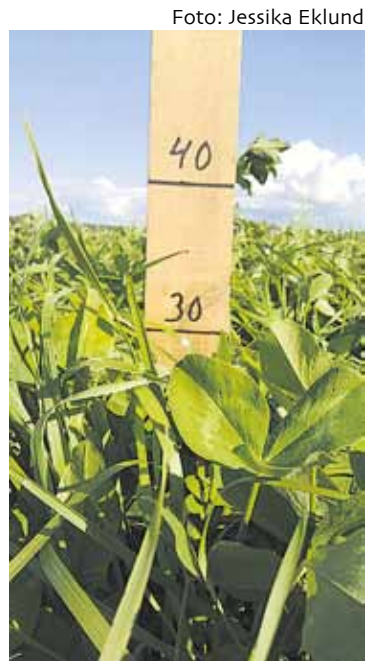

Foto: Jessica Eklund

skulle vara sämre. Korna mjölkar bra och fiberandelen är överraskande hög i ensilaget trots den intensiva bärgningen. En del markpackning kommer man inte undan, då slåterkrossen, strängläggaren och snittvagnen går i samma körspår, konstaterar han.

Gården kommer eventuellt att försöka sig på samma bedrift även nästa år, förutsatt att väderleken är på deras sida. Jan-Peter poängterar att metoden knappast kan tillämpas överallt, mycket beroende på skiftens egenskaper och arrondering, men att alla gårdar borde överväga att om möjligt ta tre skördar när odlingssäsongen blir så pass lång.

– Det är viktigt att vällen varken lämnas för lång eller för kort på hösten. Förut var det allmän kutym att vällen inte skulle röras i september, men det beror helt på väderleken. Vi strävar efter att hålla 30–35 dagar mellan skördarna när det tillåter, tillägger Jan-Peter.

Jessika Eklund

Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-595 4906

Höga krav på vällen – därför behöver vi satsa på den!

Vallväxterna anses av många odlare vara anspråkslösa, men ändå ställer vi många och höga krav på vällen. Den skall etablera sig säkert och snabbt. Tillväxten borde starta tidigt på våren och grödan skall hållas grön och ren in på hösten. Vallen skall också konkurrera effektivt med ogräs, ge flera skördar eller tåla flera avbetningar per sommar. Vallen ska inte heller skadas av trampningar från betesgående djur eller körning med tunga maskiner.

Vallen borde därtill övervintra bra, tåla torka eller mycket regn, ja till och med översvämningar. Den skall vara uthållig och ge goda skördar över flera år och icke minst producera ett smakligt foder med hög smältbarhet, tillräcklig proteinhalt och lämpligt mycket fiber.

Odlar du vall och behöver du utveckla din vall så att den klarar ovan nämnda krav? Behöver du få en större skörd av vällen? Behöver du höja kvaliteten på din vallskörd eller förbättra kvaliteten på ensileringen av vallskörden?

Då kan du få hjälp av ProAgrias vallrådgivning! Vi erbjuder dig tre olika så kallade vallpaket: ett litet enklare och förmånligare paket, ett annat mer omfattande paket med mer uppföljning ute på åkern och ett tredje för gårdar med större behov.

Vad paketen kallas och vad de innehåller kan du se i rutan nedan. Är du intresserad; ring då någon växtodlingsrådgivare på ProAgria Lantbrukssällskapet så får du veta mera!

Foto: Jan-Olof Johnsson

— Fin och tät flerårig vall. —

Jan-Olof Johnsson

Vall- och ekorådgivare
mobil 050-386 5921

VALLPAKET 2014

Produktion

- Förslag på vallfröblandning och anläggning
- Växtskyddsråd
- Ett fältbesök á 1,5 h, rapport från besöket
- Bedömning av foderanalyser

Utveckling

- Förslag på vallfröblandning och anläggning
- Växtskyddsplan
- Två fältbesök á 1.5 h, rapport med bilder från besöken
- Bedömning av foderanalyser (prov från skördetid och ensilage)
- Beräkning av ts-skörd från vällen (producenten mäter volymen)
- Beräkning av foderbehov
- Utvecklingssamtal för foderproduktionen, dvs. bedömning av resultat och målsättning
- Produktionskostnadskalkyl

Tillväxt

- Förslag på vallfröblandning, plan för vallanläggning och -skötsel
- Växtskyddsplan
- Två fältbesök (varav ett på alla skiften) rapport med bilder från besöken
- Ett besök av ProAgria nationell toppexpert á 4 h (finskspråkig)
- Beräkning av mängd och bedömning av kvalitet för skördat foder i relation till foderbehov
- Utvecklingssamtal för foderproduktionen, dvs. bedömning av resultat och målsättning
- Produktionskostnadskalkyl

Ring för mera information:

Jan-Olof Johnsson 050-3865 921
Jonas Löf 050-441 7052
Anders Salo 050-412 7727

MARKKARTERINGAR

Passa på! 1000-kornsvikten gratis i samband med grobarhetsanalysen våren 2014!

Skicka jordproven nu - få resultaten innan sådden!

Beställ markkarteringen på www.hortilab.fi

Nyhet! Oberoende analyser av DON-mögeltoxin i spannmål!

Sakkunnig inhemsk service!

Hortilab AB OY

Oy Hortilab Ab, Vasavägen 41, 64200 NÄRPES ☎ 06-347 4250
• hortilab@hortilab.fi • www.hortilab.fi

Se kompetensområde www.finas.fi

FINAS
Förskottsbetalad service
Tillf. JEN 100000 170001

Färre skador i eget bolag.

Ett bolag som till 100% ägs av sina kunder fokuserar till 100% på kundernas välbefinnande, säkerhet och ökning av förmögenheten.

Förra året gjorde vi mer än 200 säkerhetskartläggningar hos våra lantbrukskunder i Österbotten och vi kan med stolthet säga att LokalTapiolas kunder drabbas av färre skador än kunder i andra bolag.

Kontakta oss och begär information om vår ypperliga ersättningstjänst samt bank- och placeringstjänster för ägarkunder.

Låt oss ta hand om varandra.

LOKALTAPIOLA ÖSTERBOTTEN

Försäkringar, bank och placeringar

Förmånliga gödselmedel för Österbottningar

Nytt biogasverk började sin verksamhet i Jeppo

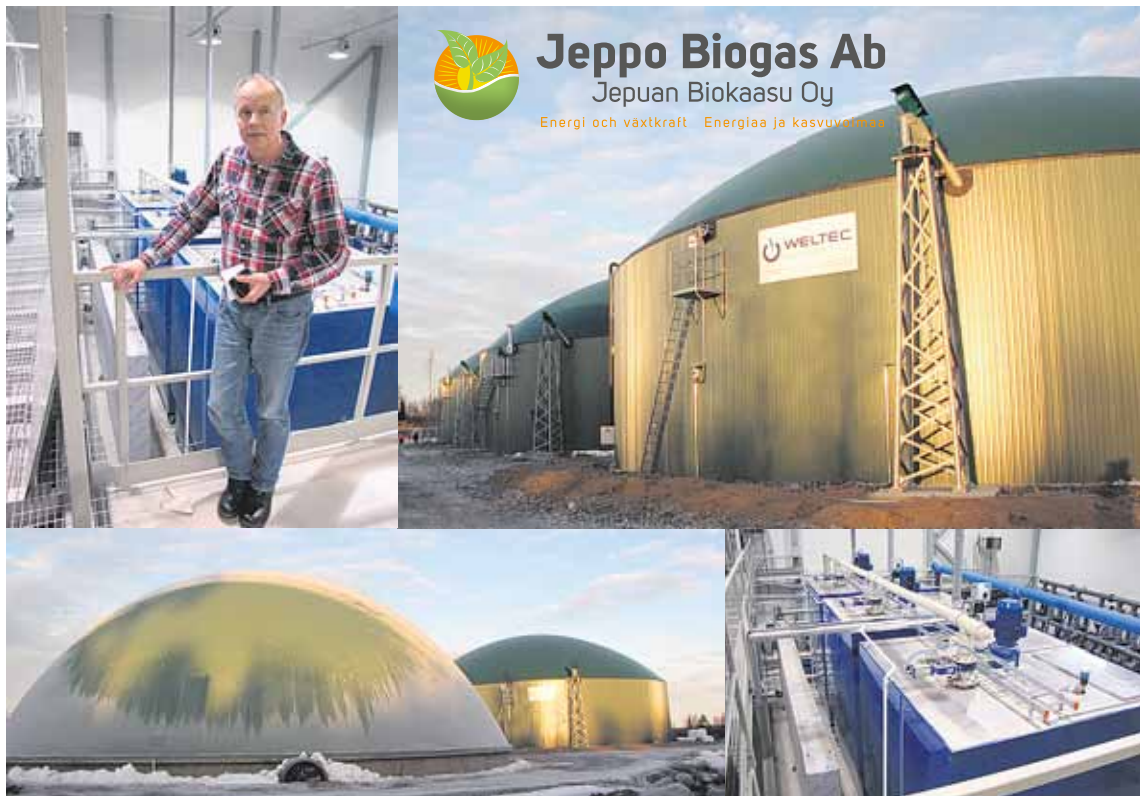
Under vintern har Jeppo Biogas AB startat upp sin verksamhet. Den nya anläggningen kunde förverkligas genom ett brett samarbete mellan många aktörer. Anläggningens råmaterial kommer från de närliggande svinfarmerna i form av svämgödsel samt cellvätska som är en biprodukt från processerna

vid Jeppo Potatis. Svinvämgödseln och cellvätskan leds via rör till anläggningen. Dessutom används nötsvämgödsel, mag- och tarminnehåll från slakteri samt biprodukter från livsmedelsindustrin.

Biogasanläggningens kapacitet är 90 000 m³ och gödselmedlens årsproduktion är ca 80 000 m³. An-

läggningen har tre separata biogasreaktorer om vardera 3500m³ samt mottagningshall för fast material, inblandningsavdelning och hygieniseringsavdelning. Till biogasanläggningen hör även 6 st. täckta lagringsbassänger om vardera 2500 m³. Lagringsbassängerna kan användas för förvaring av slutprodukter

Foton: Jari Luokkakallio

eller råmaterial. Leverantören av den helautomatiserade anläggningen är det tyska företaget Weltec biopower GmbH.

Gas för produktion av sandpapper och för köttförädling

Biogasanläggningen säljer en del av gasen till närläggna Mirkas slipmaterialfabrik. Gasen levereras via rör till fabriken. I december ersattes Mirkas oljebrännare med en ny olje/gasbrännare vars kapacitet är 3 MW. Gasen utnyttjas i processerna för slip-papperstillverkningen samt vid fabriken värmeverk.

En del av gasen säljs till Snellmans fabriker i Jakobstad dit den transporteras med långtradare. Anläggningens tre biogasreaktorer har en sammanlagd kapacitet på ca 2 miljoner kubik ren metangas. Gasen innehåller ca 20 000 MWh energi. Till framtidsplanerna hör även att producera biogas för trafikändamål samt att öppna en distributionspunkt för trafikbiogas vid riksväg 19.

Gödselmedlen är mångsidiga och säkra

Jordbrukarna i närheten kommer att erbjudas nya förmånliga kväve- och fosfor gödselmedel. På marknaden kommer att finnas nya kväve- och fosforgödselmedel i flytande form samt fosforhaltigt jordförbättringsgödsel (torrsubstansen ca 25-30%). Kvävet i flytgödselmedlet från Jeppo Biogas är i löslig form och lämpar sig bra för växter. Kvävegödseln lämpar sig bra för gödsling av spannmål och vallar. Den flytande gödseln sprids med traditionella svämgödselvagnar. Den bästa gödslingseffekten fås när gödseln inmixas i marken. Gödseln som är i vätskeform upptas bra i marken och är i praktiken luktfri. Den fosforbaserade jord-

förbättringsgödseln lämpar sig på fosforfattiga skiften och är bra för nyodlingar.

Båda gödselmedlens spårämnessammansättning är mångsidig. Gödselmedlens pH är lite över 8. Råmaterialen som används i biogasanläggningen hygieniseras m.a.o. uppvärms till + 70 C i en timme. På detta sätt säkerställs produkternas renhet. I produkterna finns inte ogräsfrön eller skadliga mikrober.

Samarbetsmöjligheter för entreprenörer

Den nya gödseln i vätskeform behöver nya entreprenörer för en effektiv distribution. På våren måste gödseln snabbt fås ner i åkern. Under vintern sammanställs logistiken för en spridd lagring och distribution samt entreprenörsbaserade spridningstjänster.

Leif Eriksson (0400-365132, e-mail leif.eriksson@multi.fi) på transportfirma Slamson Ab sköter om logistikplaneringen. Som mål är att gödseln levereras under vintern med långtradare före menförestider till mellanlager i närheten av åkrarna. Mellanlagren kan vara odlarnas egna eller handhas av entreprenörer. Från mellanlagren sprider odlarna eller entreprenörerna ut gödseln med svämvagnar med nedmylningsagregat. Gödselmedlen har säsongsprissättning. För att man skall kunna bekanta sig med gödselmedlen erbjuds de helt gratis under vårvintern 2014!

För närmare information kontakta Kurt Stenvall gsm 0400-266318 eller på e-mail kurt.stenvall@jep-pokraft.fi. Adress till anläggningen: Västra Jeppovägen 288 66900 NYKARLEBY

Jari Luokkakallio
översättning 2.1.2014 Mikael Blomqvist
JUTTU 30.12.2013

Provmjölka med streckkodsburkar

Nu pågår ett nationellt projekt för att effektivisera provmjölkningen och sändningen av uppgifterna till datacentralen. Provmjölkningsburkar med färdiga streckkoder har redan gått att beställa från mejeriet en tid. Burkarna är inte ihopkopplade med någon ko utan det görs istället i samband med eller strax efter avslutad provmjölkning. Metoderna för hur överföringen av provmjölkningens resultat går till skiljer sig en del från det traditionella sättet, men kan utföras antingen av en mjölgårdsrådgivare eller av gårdsfolket själva.

Vid robotmjölkning går provmjölkningen till på normalt sätt. Provmjölkningsfilen innehållande data över kornas mängder och deras platser i kassetten laddas sedan in i ett informationsöverföringsprogram (EMM-link). Programmet visar en schematisk bild över platserna i kassetten/shuttlen, varefter korna i ordningsföljd kopplas ihop med provburkarna med hjälp av en vanlig streckkodsläsare. Tidigare har detta system endast fungerat på DeLaval's mjölkningsrobotar och managementprogram, men fungerar numera för alla robotmärken. Den enda utrustning gården behöver är alltså en handstreckkodsläsare samt programmet EMM-link.

— Provtagningen färdig.

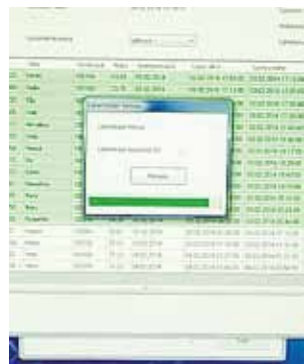
— Flaskorna i ordningsföljd i Lelys shuttle.

— Streckkodsläsning från DeLaval's kasset.

— EMM-link parar ihop rätt ko till dess provburk.

— Provmjölkningsresultaten sänds till Datacentralen.

När det kommer till gårdar med stations- eller rörmjölkning använder man sig av en Ezi-scanner (Tru-test). Den består av en stationär streckkodsläsare, en datahandler samt en enhet som kopplas till datorn. En "provmjölkningsblankett" laddas in i datahandlern från EMM-linken via dataenheten. Vartefter provmjölkningen framskrider matar man in kornas mjölk-mängder i datahandlern, som är kopplad till den stationära streckkodsläsaren. Samtidigt scannas provmjölkningsburken mot streckkodsläsaren och resultatet kopplas ihop till rätt ko. För detta system krävs då alltså en Ezi-scanner, som

går att hyra från Lantbrukssällskapet för 10 €/gång.

Systemet med streckkodsburkar härstammar från Danmark och är nog främst framtaget för gårdar med ett koantal över 40 kor. För en gård med färre antal kor upplevs arbetsmomentet för påklstringen av lapparna på burkarna vanligtvis inte som störande. En robotgård kan däremot spara en hel del tid, eftersom kons provmjölkningstidpunkt och plats inte behöver sökas efter och paras ihop med rätt burk manuellt. Ett automatiskt system kan även öka tillförlitligheten för provmjölkningens resultat. Under nästa år kommer även både labo-

ratoriernas och tankbilarnas analysenheter att uppdateras, varefter det ska vara möjligt att beställa dräktighetstest och juverbakterieprov från

Foto: Ingeborg Nordberg

— Ezi-scannern bestående av datahandlern, scannerlådan och datorenheten.

provmjölkningsproven, förutsatt att streckkodsburkar blivit använda.

Alla lantbrukssällskap runt om i landet har sina egna tekniska sakkunniga. Om du är intresserad av att veta mer om hur det går till eller vill lära dig någondra inmatningsmetoden, kontakta Jessica Eklund 050 5954 906 (robot) eller Ingeborg Nordberg 050 5274 189 (Ezi-scanner), så hittar vi en lösning för din gård!

Jessica Eklund

Mjölgårdsrådgivare
mobil 050-595 4906

Förslag till nytt landsbygdsprogram

Översikt av utkast till "Program för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014-2020"

Förarbetet med det nya landsbygdsprogrammet har pågått en bra stund. I december 2013 drog det finanspolitiska ministerutskottet upp riktlinjer gällande medlen för det nya programmet. Jord- och skogsbruksministeriet (JSM) gav samtidigt ut ett utkast till landsbygdsprogram, vilket innebär att den slutliga utformningen börjar vara klar.

År 2012 tillsatte JSM arbetsgrupper, vilkas sammansättning bestod av experter och sakkunniga från olika områden. Även ProAgria och SLC har haft sina representanter i dessa grupper, vilka började utforma de konkreta åtgärderna gällande miljöersättningar på gårdsnivå. De olika grupperna har bland annat behandlat näringsämnen, informationssystem, växttäckning, ekologisk odling, trädgård, naturens mångfald, avrinningsvatten och miljöfrågor samt riktande av stöd och rådgivning. Målsättningarna var från början att försöka minska byråkratin, se om olika miljöåtgärder kunde riktas till till exempel erosionskänsliga områden samt utröna hur en gårdsvis miljörådgivning kunde utformas.

Under sommaren 2013 fanns det möjlighet att kommentera det första utkastet till program. JSM fick 125 olika utlåtanden och kommentarer. Dessa kommentarer kom från många olika instanser, vilka kan se på samma sak ur olika synvinklar och med olika betoningar. En sak som poängterats är att effekterna av olika insatser bättre bör beskrivas, såväl regionala som landsomfattande effekter. Det har varit ministeriets roll att sammanställa och samordna allt detta till en så bra helhet som möjligt.

Finansiering

12 december 2013 gav Jord- och skogsbruksministeriet ut ett utkast till landsbygdsprogram, i vilket åtgärderna har preciserats från utlåtnadsversionen i maj. Den totala finansieringen för programmet är ca sju miljarder euro. Kompensationsbidrag och miljöersättningar utgör fortsättningsvis de största helheterna. Jämfört med det första utkastet i maj 2013 har dessa nu ökat. Däremot har finansieringen minskat för ekologisk odling och djurens välbefinnande och till startbidrag för unga jordbrukare.

I utkastet till det nya programmet talas det överlag om vikten av mera kunskap och ökat kunskande. Vi är rätt vana vid att jobba via olika projekt och den kunskap som erhållits via enskilda projekt skall spridas över hela landet. Här har vi redan inom det nationella ProAgria ett väl fungerande koncept, men samarbete

och kunskapsutbyte kan hela tiden förbättras.

Miljöersättningen

Minimikraven, som bestämmer gränserna för användningen av växtskyddsmedel och fosforgödsling, bildar tillsammans med tvärvillkoren och förgröningen **grundnivån** för miljöersättningsåtgärderna.

"Balanserad användning av näringsämnen" hör till gårdsvisa åtgärder och berör således alla som söker miljöersättning. Här följs långt de principer som gällt i tidigare miljöstödd; årlig odlingsplan, markkartering och skiftesvisa anteckningar. En del detaljer och nivåer har ändrat. Nämnas bör att kväve- och fosforgödslingens maximimängder (kg/ha/år) enligt utkastet bestäms utgående från jordartens mullhalt enligt följande klassificering: mullfattig-mullhaltig, mullrik, mycket mullrik och organiska jordar. För till exempel spannmål (havre, korn) vid en uppnådd hektarskörd på 4 000 kg är högsta tillåtna kvävemängd enligt denna klassificering följande: 100 kg/ha/år på en mf-mh jord, 90 kg/ha/år på en mr jord, 80 kg/ha/år på en mmr jord och 60 kg/ha/år på en mull- eller torvjord. Jordarten (alltså lerjord, grov mo, fin mo och så vidare) inverkar alltså inte på samma vis som tidigare på gödselnivån, utan det är mullhalten som avgör. Mullhalten bestäms vid en normal markkartering för alla prov.

Minskad belastning av näringsämnen i vattendrag är fortfarande en mycket viktig sak. Följande delmoment nämns i utkastet som väsentliga i detta fortgående arbete:

- Kväve- och fosforgödsling enligt skördenivå
- P-gödsling enligt markkartering
- Precisionsodling (varierad gödsling inom skiftet)
- Större arealer med "växttäckning vintertid"
- Fånggrödor
- Dikesrenar, skyddszoner, vall på problemskiften
- Användning av täckmaterial (på friland)
- Strukturstyrning, bl.a. gips

Valbara åtgärder

Skiftesvisa åtgärder är sådana som skiftesvis är valbara i det nya miljöersättningssystemet. Bl.a. följande åtgärder finns i utkastet:

- Spridning av flytgödsel på åkermark (inmyllning)
- Tillförsel av organiskt material till åkermarken
- Reducerad gödsling av trädgårdsgörödor (1-åriga)
- Hantering av avrinningsvatten

- Skyddszoner och fleråriga vallodlingar
- Växttäckning vintertid
- Täckodling av trädgårdsgörödor och sättpotatis
täckmaterial: halm, flis, biolnedbrytbar plastduk...
- Växttäckning under vegetationsperioden:
(gröngödslingvallar, NVÅ, saneringsväxter...)
- Alternativa växtskyddsmetoder för trädgårdsväxter

Eftersom det nya programmet inte ännu är godkänt på EU-nivå är några eurobelopp inte ännu fastslagna.

Rådgivning

En annan sak som lyfts fram är betydelsen av rådgivning och breddning av gårdsrådgivningens innehåll. Den som förbinder sig till miljöåtgärder bör kunna erbjudas rådgivning. Tanken är att jordbrukaren väljer ut en godkänd rådgivare, som har fått ändamålsenlig skolning, och tillsammans med rådgivaren definieras tyngdpunktsområden på gården och planeras behovet av rådgivning. Under femårsperioden kan odlaren se över olika saker i samråd med en rådgivare. Olika rådgivare kan besöka gården ifall sådana behov finns.

Följande områden skulle ingå: Tvärvillkor, miljö, förgröning, klimatförändring, vatten- och markskydd, ekologisk odling, växtskydd, integrerat växtskydd (IPM), djurens välfärd, effektivisering av energianvändning, förnybar energi med mera.

Tidtabellen framöver

Programutkastet kompletteras fortgående. Närmast kommer landsbygdsprogrammets strategigrupp att behandla det, varefter det går vidare till statsrådet, som uppskattningsvis i februari-mars 2014 behandlar det. Därefter sänds det till kommissionen.

Då kommissionen har fått programförslaget ordnar JSM en ny presentation av innehållet och det informeras och ordnas utbildning om det nya landsbygdsprogrammet.

Du kan läsa mera om utkastet till Landsbygdsprogram på Landsbygdsnätverkens hemsida www.landsbygd.fi/Kommunikation/Nyheter och meddelande-Meddelande.

Jan-Erik Back

sektoransvarig
växtodling
mobil 050-441 7511

Lannäslund på besök

Foto: Mikael Blomqvist

— Tor Erik Asplund berättar om Lantbrukssällskapet's tjänster för Optimas lantbruksstuderande.

Foto: Mikael Blomqvist

Den 8 januari besökte landsbygdsföretagarstuderande från Optima Lannäslund Vasa kontor. Det är frågan om en grupp av tredje årets studerande som bekantar sig med olika företag och organisationer. Gruppen fick information av mjölkgårdsrådgivare Monica Nygård, ekonomirådgivare Tor-Erik Asplund och dräneringsplanerare Mikael Blomqvist.

Olav Nylund från Jeppo och Joakim Lervik från Korsholm var två av åhörarna. Olav Nylund tyckte att det var intressant att få information om Lantbrukssällskapet's tjänster och att personligen få träffa några av rådgivarna. Olavs framtidsplaner är att rycka in i militären först och sedan blir det antingen studier eller jobb inom lantbruksbranschen säger han.

— Joakim Lervik och Olav Nylund tyckte att besöket på Lantbrukssällskapet var intressant.

Mikael Blomqvist

Dräneringsplanerare
050-379 5905

Lantbrukarnas Riksförbund besökte ÖSL

Den 14.11 besökte en grupp på 7 personer bestående av tjänstemän och lantbrukare Vasa. Målet för deras besök var att bekanta sig med organisationer och få aktuell information om vad som är på gång i Finland inom jordbrukssektorn. Förutom Lantbrukssällskapet besökte gruppen ÖSP och Regionförvaltningsverket. Gruppen gjorde även ett besök till Södra Stadsfjärden, där muddringen av Toby ås mynning ska påbörjas. Dräneringstekniker Rainer Rosendahl informerade gruppen om hur täckdikningen är organiserad i Finland.

Besöket var intressant i den meningen att vi fick jämföra systemen i Finland och Sverige. I Finland är täckdikningen väl organiserad jämfört med Sverige. I Finland finns Täckdikningsföreningen r.f. som bland annat främjar lobbning, stöder forskning och utbildning. I Sverige finns ingen motsvarande organisation som arbetar för att främja täckdikningen. Täckdikningsföreningen upprätthåller även en landsomfattande kartdatabas på täckdikningskartor och något motsvarande finns inte i Sverige. Även stödsystemen för finansieringen är mycket bättre i Finland. Det som kanske är mest bekymrande för Sveriges del är att det i praktiken inte finns specialutbildade experter inom området. Det finns ett skriande behov av expertkunskaper inom täckdikningen i Sverige och det är ett bekymmer för våra grannar i Sverige. Rainer Rosendahl berättade också om den forskning som pågår inom täckdikningen i Finland och det samarbete som pågår mellan myndigheter och lantbruksorganisationer. Vi kan konstatera att vi faktiskt ligger rätt långt före Sverige på de flesta områden inom täckdikningen och kan faktiskt vara stolta över hur täckdikningen i Finland fungerar.

Mikael Blomqvist

Dräneringsplanerare
mobil 050-379 5905

Lantbrukarnas Riksförbund r.f.

LRFs medlemmar driver tillsammans 90 000 företag och de gröna näringarna står för drygt 4 procent av Sveriges BNP. De olika verksamheterna sträcker sig från djuretik och jakt till bredband och grön omsorg.

Hemsida www.lrf.se

Mögeltoxiner i spannmålen också i år

Mögeltoxiner, eller kort och gott DON, har igen ställt till förtret för många odlare vid försäljningen av spannmål denna höst och vinter. Både havre och vete har varit utsatta. Enligt spannmålsuppköparna i regionen har cirka en tredjedel av leveranserna innehållit för höga DON-värden. Motsvarande tid ifjol låg statistiken på cirka två tredjedelar. Men i vinter har vetet istället drabbats i högre grad än ifjol. Den sortvisa statistiken är inget att lita på, det ena året är inte det andra likt. Några specifika områden med värre problem verkar inte heller finnas denna gång.

Jordbrukslabbet Hortilab i Närpes har på kundernas begäran sedan hösten erbjudit DON-analyser. Kundkretsen så här långt har bestått av dels odlare som planerar sin försäljning och vill kunna styra sina partier till sådana kanaler som passar, men dels också av sådana odlare som vill få ett kontrollsvar till en redan genomförd försäljning. Apparaturen som Hortilab använder sig av är av samma typ som spannmålsuppköparna använder vid sina analyser.

Gränsen för att drabbas av leveransavdrag gällande livsmedelsspannmål går vid 1,75 mg/kg. Vid Hortilab har analyserna grovt varierat mellan 0,5 mg/kg (som är det lägsta apparaturen klarar av att mäta) och 5,4 mg/kg. Enbart havreanalyser har gjorts hittills i vinter. Gränsen för användning som foder går vid 8 mg/kg. Ifjol kunde man ryktesvägen höra talas om värden uppemot 16 mg/kg. I år verkar alltså nivån vara lägre, vilket också bekräftas av andra aktörer i branschen.

Vad som bestämmer förekomsten av mögeltoxiner beror på många olika faktorer. Mest inverkar kanske ändå omgivningsfaktorerna under spannmålets blomning. Användning av friskt utsäde är också en viktig detalj i sammanhanget. Genom att använda DON-besmittat utsäde sprider man risken till nya skiften. Så att analysera eget utsäde i högre grad än nu kanske vore en sak att tänka på. Betningens betydelse blir förstås större om utsädet är av sämre kvalitet. Hittills har man dock inte på Hortilab märkt av någon efterfrågan på DON-analyser i samband med andra utsädesanalyser. Å andra sidan har säsongen för detta kanske inte kommit igång ännu då en stor del av odlarna inte ännu vet vilka växter de ska odla inkommande sommar.

Magnus Långskog

Växtodlingsrådgivare
mobil 050-551 1693

Bokföringskurser

Foto: Tor-Erik Asplund

— I mitten av december samlades ett 20-tal kursdeltagare i Korsholms vuxeninstituts fina datasal för att lära sig mera om det helt svenskspråkiga bokföringsprogrammet Wakka. —

Under vintern har två uppskattade utbildningstillfällen ordnats kring bokföringsprogrammet Wakka. Wakka är det mest populära lantbruksbokföringsprogrammet i Finland.

Kjell Nyström från Petalax deltog i den två dagar långa kursen i Yttermark. Han var nöjd med kursen.

— Även om jag använt programmet många år så lärde jag mig bland annat flera finesser som snabbar upp användningen.

Förutom bokföringen, bokslutet och skatteberäkningar fick även deltagarna pröva på till exempel löneberäkning. Faktureringsdelen i programmet var bekant för de flesta deltagarna men även här fanns saker att lära sig. Mer uppgifter om Wakka finns på <http://www.mloy.fi/MLWeb/SE/>

Som utbildare fungerade Peter Österman och Kim Nordling från Svenska Lantbrukssällskapens Förbund.

Tor-Erik Asplund

Ledande rådgivare
mobil 050-386 5922

Utbetalningsansökan vid investeringar

När man kommit så långt som att investeringsstarten inletts, så blir det snart aktuellt att börja med utbetalningsansökan för sitt projekt.

När man erhållit investeringsstöd, så beviljas det på den kostnaden som Ely-centralen godkänt. Då man sedan söker ut pengarna betalas de ut på de faktiska stödberättigande kostnaderna. Om man byggt billigare än det beviljade, så får man bara ut understöd på den faktiska kostnaden och bygger man dyrare, så betalas bara understöd på den kostnad som Ely-centralen godkänt.

Utbetalning av investeringsstöd och tillstånd att lyfta lån söks på blankett 2332. Blanketterna hittar man på adressen suomi.fi/etjanster.

Man gör utbetalningsansökan på utgifterna utan mervärdesskatt. Utgifterna skall vara bokförda innan man kan göra utbetalningsansökan! Utgifterna skall ha ett eget kostnadsställe i bokföringen så att man lätt kan hålla dem skilt från den övriga löpande bokföringen.

Om man sökt investeringsstöd för en byggnad, så kan man börja söka ut första raten av investeringsstödet och tillstånd att lyfta lån när man har utgifter på över 20 % av de godkända kostnaderna som står på Ely-centralens beslut.

Om man söker stöd för en byggnad kan det betalas ut och räntestödslånet lyftas högst fem gånger. Första och sista posten skall vara minst 20 % av kostnaderna. Om projektet dock blir billigare än planerat och sista raten mindre än 20 % så betalas nog pengarna ut ändå. Utbetalningen av sista posten för byggande förutsätter att byggnaden är slutgranskad. När det gäller annat än byggande, till exempel maskininköp så kan man göra utbetalningsansökan två gånger.

En investering kan vara EU-delfinansierad eller nationell investering. I stödbeslutet kan man kontrollera vart ens egen investering hör. När det gäller utbetalningsansökan så skiljer sig dessa två från varandra gällande bilagorna som skall bifogas. En EU-delfinansierad investering är till exempel växthus och ladugårdar för mjölk- och nötboskap. En nationell investering är till exempel torkbygge, potatislager och täck-

Tabell 1

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden.

TIMJOURNAL

Stödtagare		Administrativt nummer		
Bo Bonde		Diarienummer		
Investeringsobjekt (stödtypskod i stödbeslutet och förklaring)				
Ladugårdsbyggnad				
Värdet på arbete som utförs av en fysisk person är 10 €/h. Värdet på användning av traktor eller motsvarande arbetsmaskin är 20 €/h utöver värdet på personens arbete.				
Datum	Timmar/Dag	Beskrivning av arbetsuppgifterna	€/timme	Sammanlagt pris på eget arbete
30.1.14	8,00	Sandkörning, utjämnning	10,00	80,00
30.1.14	4,00	Sandkörning med traktor	20,00	80,00
31.1.14	8,00	Sandkörning med traktor	30,00	240,00

dikning. För en EU-delfinansierad investering skall bifogas kopia av utgiftsverifikaten (fakturan eller specificerat kassakvitto) och bankkontoutdragen. Man bifogar också utdrag ur huvudboken för den period som man söker ut pengarna för. Detta innebär att det blir en hel del fakturor och kontoutdrag att kopiera upp.

Om det däremot är en nationell investering så är det enklare. Då för man in uppgifterna om utgifter och betalningar i förteckningsblanketten 2331. Där skall man uppgge datum för betalningen av fakturan, verifikatnumret, den vara/tjänst som mottagits samt totalpriset utan moms. Men inga fakturor och kontoutdrag behöver skickas in.

Kostnader som man inte får stöd för är begagnade maskiner och anordningar, kostnader för finansiering av investeringen, mervärdesskatt, anslutningsavgifter och myndighetstillstånd.

Om stödet (bidrag + räntestödet) överstiger 50 % av godkända kostnader så skall upphandlingen konkurrensutsättas. Detta gäller främst unga odlare i samband med till exempel ladugårds- och växthusinvesteringar. Det kan göras via HILMA-hankintailmoitukset.fi. Den annonsen skall bifogas i utbetalningsansökan med ett motiverat beslut om varför just denna leverantör valdes.

Utöver de betalda utgifterna så är även **eget arbete** en godkänd kostnad. En rapport över de utförda arbetstimmar per dag görs på blankett 506 (se tabell 1). Det är bara det arbete som stödtagaren/-tagarna gjort, som godkänns. Det

arbetet som en förälder, som inte är sökande, har gjort godkänns inte. För eget arbete i form av fysiskt arbete godkänns 10 €/h. Om man utför traktorarbeten eller arbete med annan arbetsmaskin får man ytterligare debitera 20 €/h för det.

Om man anställt ett företag som utför byggarbete så är ju hela den fakturan avdragbar som köpt tjänst. Om man har en anställd som utför arbete på bygget men också utför annat jordbruksarbete, så är jobbet på bygget avdragbart som investeringskostnad, om man specificerar antalet timmar på lönespecifikationen. Till exempel 50 h arbete på byggnadsinvestering, 100 h jordbruksarbete. Då är det den utbetalda penninglönen som man kan bokföra på byggprojektet. De sociala kostnaderna och försäkringsavgifterna är inte godkända kostnader.

Om man har **använt eget virke och egna marksubstanser** kan man söka ut kostnader för det också. En utredning skall göras på blankett 2322L. Utredningen skall innehålla ett utlåtande av en sakkunnig om virkets och marksubstansernas mängd, beskaffenhet och pris.

Om ansökan gäller en byggnadsinvestering så skall bifogas kopior av protokollen från byggnadstillsyn när man söker ut sista raten. Om det gäller täckdikning så skall ett dräneringsprotokoll, blankett 509, bifogas när man ansöker om sista bidrags-/låneposten.

Ely-centralen kan vid behov begära in ytterligare dokument.

Sanktioner

Om man i ansökan tar med sådana utgifter som inte godkänns av Ely-centralen så kan det leda till en minskning av bidraget. Detta gäller endast EU-delfinansierade investeringar, inte nationellt finansierade.

Investeringen skall vara genomförd till den tidpunkt som finns på stödbeslutet. Man kan få förlängning på beslutet två gånger på ett år i sänder. Man skall dock själv hålla koll på att förlänga beslutet! Förlängningen sker på blankett 501.

Nina Ohlis

Sektoransvarig
företagsledning
mobil 050-544 5794

Exempel på sanktion eller på 3 %-regeln:

Kostnader	100 000 €
Bidragsprocent	30 %
Ansökt bidrag	30 000 €
Ely underkänner	10 000 €
Stödberättigade kostnader	90 000 €
Godkänt bidrag	27 000 €
Skillnaden mellan det ansökta och det godkända bidraget överstiger 3 %.	
I stöd betalas ut 24.000 €. (27.000 € - (30.000 € - 27.000 €) = 24.000 €)	

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Reklamationer inom byggande

Byggnadsentreprenad

Då man startar ett byggnadsprojekt är målet för de flesta byggare att arbetet blir genomfört enligt uppgjorda planer så kostnadseffektivt som möjligt och med en bra fungerande produktionsbyggnad som slutmål.

Byggnadsentreprenörens mål är att utföra arbetet enligt uppgjorda planer, undertecknade kontraktshandlingar, en nöjd ”kund”, och så att det lämnar en skälig ersättning när arbetet är färdigt.

Beställarens och entreprenörens gemensamma mål är att som likvärdiga avtalspartner genomföra byggnadsprojektet så att det uppfyller uppställda mål, samt ett fungerande och bra slutresultat.

Viktigt med ett bra samarbete under byggandet

För att kunna genomföra ett lyckat byggprojekt krävs ett bra samarbete mellan de olika parterna som bygger på ärlighet och förtroende. Den som utför arbetet skall ha tillräcklig med kunskap och erfarenhet av motsvarande byggprojekt och helst en utbildning inom byggbranschen. Parterna skall uppfylla sina åtaganden och då oklarheter uppstår (vilket det ofta uppstår under byggskedets gång eftersom byggandet är en ständigt pågående process) gemensamt försöka lösa dessa på bästa möjliga sätt.

Avtalsskrivande

Se till att få ett skriftligt och tydligt avtal. Färdiga blanketter ”RT 80265 SV Småentreprenadkontrakt” finns att fås. Dessa kontraktshandlingar innehåller också allmänna avtalsvillkor inom byggnadsbranschen (YSE 1983). Viktiga uppgifter är att bland annat slutpriset inklusive moms och när arbetet skall vara slutfört.

- Gå igenom oklarheter vad gäller leveranser
- Gör upp en förteckning om vad som ingår i paketet (mängdförteckning)
- Vem står för transporter och mottagningar på arbetsplatsen?
- Vilka hjälparbeten hör till beställaren
- Ta ingenting för givet. Se till att allt finns med i kontraktet innan du skriver under
- Läs igenom pappren noga. Många dokument är standardiserade och överensstämmer antagligen inte till alla delar med just ditt bygge

Om man känner sig osäker på innehållet i kontrakten ta kontakt med någon person som du vet att har erfarenhet av byggande och avtals-

Foto: Roger Österåker

handlingar. Detta kan hjälpa dig att spara stunder av oro och onödiga utgifter

Tydliga avtal

Det är inte ovanligt att det uppstår tvister mellan byggaren och entreprenören. För att undvika att det går så långt är det viktigt att tänka på att skriva tydliga avtal och kontrakt med entreprenören.

Arbetsplatsmöten

På arbetsplatsmötena där alla inblandade i byggprojektet deltar:

- Skapas kontakter mellan de olika aktörerna, byggare, planerare, jordbyggare, byggarbetare, entreprenör, inredningsleverantörer m.fl.
- Försöker man förutse eventuella problem som kommer att uppstå under projektet gång.
- Säkerställer man att bygget framskrider planenligt och att tidsplanen följs
- Funderar man igenom olika lösningar och alternativa tillvägagångssätt för att på bästa sätt uppnå ett lyckat slutresultat
- Diskuteras meningsskiljaktigheter och oklarheter som uppkommit och försöker hitta lösningar som kan godtas av alla parter
- Uppgörs ett protokoll över mötet som undertecknas av beställaren och entreprenören. Som ordförande fungerar beställaren eller en av honom utsedd person samt en sekreterare som skriver protokollet

Arbetsplatsmötesprotokollet är ett viktigt dokument som kan komma till användning om det uppstår meningsskiljaktigheter mellan de olika parterna.

Arbetsplatsdagboken är också ett viktigt dokument där anteckningar

om olika syner (grundsyn, armeringsyn, lägessyn, konstruktionssyn med flera) antecknas. Olika arbetsskeden och leveranser antecknas. Avvikanden från ritningar eller ändringar i planerna nämns också. Dagboken skall vara undertecknad av kontrollanten och den ansvariga för bygget.

Arbetsplatsdagbokens anteckningar är av stor betydelse vid eventuella rättsprocesser och kan ha större betydelse än arbetsplatsmötesprotokoll.

Syner på arbetsplatsen kan på begäran av någondera avtalspartnern utföras under arbetets gång eller efter att byggprojektet färdigställts. En besiktning är ett snabbt sätt att konstatera oklarheter i utförandet eller oförutsedda förhållanden. Typiska orsaker till att en syn hålls är bland annat:

- Jordmånen är annan än vad planerna visar (grundningssättet måste omplaneras)
- Mera bergsmassor än vad grundundersökningarna visar (justering av priset om total pris getts på jordbyggnadsarbetet)
- Meningsskiljaktigheter vad beträffar arbetets kvalitet.
- Ifrågasättande av entreprenörens kompetens
- Avvikelser i tidsplanen, vad som är utfört och vad som är ogjort (t.ex. hur mycket kan betalas ut enligt betalningsplanen)
- Utredning av oklarheter mellan parterna
- Arbetsplatsförhållanden och arbetssäkerhetsaspekter

Problem vid reklameringsförfaranden

Tröskeln att upprätta en reklamation kan vara hög:

- Man vågar inte starta upp en reklameringsprocess

- Man vill inte inleda en besvärprocess
- Reklamationen görs inte i tid
- Ofullständigt uppgjorda handlingar
- Andra än obligatoriska syner hålls inte.
- Att göra upp skriftliga dokument ligger ofta inte i byggarens intresse.

Allmänna principer vid upprättande av reklamationer

En reklamation bör alltid göras om det på byggsplatsen uppstått eller håller på att uppstå en situation som äventyrar hela byggprocessens genomförande.

Alternativt kan en synförrättning hållas där parterna tillsammans går igenom problemen och kommer överens om reparations- eller tilläggsåtgärder.

När bör en reklamation göras:

- Resultatet avviker från vad du har rätt att kräva av utförande och material, dvs. arbetet är inte yrkesmässigt utfört
- Entreprenören har inte utfört arbetet enligt gällande säkerhetsföreskrifter
- Slutresultatet inte överensstämmer med vad ni kommit överens om
- Arbetet har utförts i strid mot förbud i produktsäkerheten
- Entreprenören har inte utfört tilläggsarbete som bör utföras för att undvika allvarlig skada

- Resultatet stämmer inte överens med förhandsuppgifter som lämnats av entreprenören eller dennes underordnad

- Entreprenörens garantier inte gäller eller försämras under den utsatta tiden

Om du anser att arbetet är felaktigt utfört måste du reklamera det. Detta görs genom att meddela entreprenören när du upptäckt felet. Man måste klaga på felet inom rimlig tid. Om du gör det inom två månader räknas det som rimligt. Fel i konstruktioner på byggnader och grunder kan göras inom tio år efter att arbetet utförts. Normal garanti-tid för ett arbete är två år.

Är arbetet ofullständigt eller felaktigt utfört kan du:

- Hålla inne med betalningen motsvarande ditt krav, som säkerhet
- Kräva att felet rättas till utan kostnad för dig, om det inte medför orimlig kostnad eller olägenhet för säljaren
- Göra avdrag på priset, prisavdraget skall motsvara vad det kostar för dig att reparera felet eller motsvarande värdeminskning på byggnaden orsakat av försummelse

Entreprenören kan också bli ersättningsskyldig för skada som har uppkommit på grund av felet. Du kan beroende på omständigheterna ha rätt till skadestånd. Skadeersättning betalas inte ut om felet ligger utanför entreprenörens kontroll.

Dröjsmål

Om arbetet inte blir utfört inom utsatt tid och förseningen inte beror på dig har du rätt att hålla inne med utbetalningen. Har man gjort upp kontraktshandlingar enligt RT avtal finns omnämnt om storleken på förseningsboten och max antal dagar som ersättningen gäller.

Du har rätt att få en specificerad räkning med arbetsgång och materialista. Om priset inte är fast skall det framgå hur priset har räknats fram.

Omvänt gäller också om du inte betalat räkningarna i tid så får entreprenören ställa in arbetet tills du betalat räkningen. Entreprenören har rätt till ersättning om nödvändigt tilläggsarbete måste utföras eller arbetet fördröjas av omständigheter som beror på dig. Grundregeln är dock att innan tilläggsarbeten görs skall man gemensamt gå igenom arbetskedet.

Har entreprenören lämnat en ungefärlig prisuppgift, så får det priset inte överstiga med mer än 15 % om du och entreprenören inte avtalat något annat.

Roger Österåker

Byggnadsingenjör

Norra distriktet:

Anders Salo
Ledande rådgivare
mobil 050-412 7627

Madelene Lindqvist
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-436 5847

Johanna Laakso
Moderskapsledig

Magnus Blässar
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-432 3970

Jan-Olof Johnsson
Vall- och ekorådgivare
mobil 050-386 5921

Jessika Eklund
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-595 4906

Ingeborg Nordberg
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-527 4189

Jonas Löfqvist
Växtodlingsrådgivare
mobil 050-375 4328

Per-Erik Järn
Ekonomirådgivare
mobil 050-463 2535

Åsa Mattsson
Ekonomirådgivare
tel. 050-330 7508
telefon tid tis 12-16

PRO
Agria

Österbottens Svenska Lantbrukssällskap r.f.

Kansli: Handelsplanaden 16 D, 65100 VASA
Tel. 010 839 2200, fax (06) 319 0201
e-post: fornamn.efternamn@proagria.fi
www.lantbrukssallskapet.fi

Bennäs kontor: Mjolvägen 2,
68910 BENNÄS
Fax: (06) 785 0228

Närpes kontor: Vasavägen 41,
64200 NÄRPES
Fax: (06) 225 3511

Meira-Pia Lohiluoma
Direktör
mobil 050-568 5515

Ann-Louise Söderlund
Ekonom
mobil 050-330 2419

Carina Ahlnäs
Kanslist
010 839 2200

Observera att kontoren inte är bemannade hela tiden!

Våra tjänster — Kontakta oss!

Växtodlingsrådgivning;

Odlingsplanering/gödslings-
råd/näringsämnesbalanser:

- ekologisk odling:

Potatis:

Grovfoder:

Kummin:

Spruttester:

Dräneringsplaner:

Avloppsplanering:

Stödansökningar:

Produktionskostnadskalkyler:

Utbildning:

Gårdsrådgivning

(enligt EU-system):

Specialmiljöstödsplaner:

Framtidssamtal:

Rickard Rex, Jan-Erik Back, Stefan Nordman (K:stad), Anders Salo,
Magnus Långskog, Jonas Löfqvist, Ulrika Wikman
Ulrika Wikman, Jan-Olof Johnsson
Stefan Nordman, Jan-Erik Back
Jan-Olof Johnsson, Anders Salo
Magnus Långskog
Carina Ahlnäs
Rainer Rosendahl, Mikael Blomqvist
Rainer Rosendahl
Richard Rex, Magnus Långskog, Anders Salo,
Stefan Nordman, Jonas Löfqvist, Jessika Eklund
Rickard Rex, Magnus Långskog, Anders Salo
Jan-Olof Johnsson, Stefan Nordman, Jan-Erik Back, Jonas Löfqvist
Jan-Erik Back

Richard Rex, Jan-Erik Back, Anders Salo, Stefan Nordman,
Ulrika Wikman, Magnus Långskog
Rainer Rosendahl, Stefan Nordman, Ulrika Wikman
Växtodlingsrådgivare

Husdjursrådgivning;

Produktionskontroll för mjölk:

Utfodringsplaner:

Resultatanalys, mjölk:

Hälsovårdsplanering:

Stallmiljöanalyser:

Mjölkmätartest:

Gårdsrådgivning

(enligt EU-system):

Färrådgivning:

Framtidssamtal:

Fertilitetsrådgivning kor:

Mjölkgårdsrådgivare
Mjölkgårdsrådgivare
Per-Erik Järn, Monica Nygård
Mjölkgårdsrådgivarna
Ingeborg Nordberg
Ingeborg Nordberg

Magnus Blässar, Monica Nygård, Anders Salo, Jan-Olof Johnsson
Sini Hakomäki
Mjölkgårdsrådgivare
Jessika Eklund

Företagsledning;

Lantbrukarnas

företagshälsövård:

Affärsplaner:

Lönsamhetsbokföring:

Resultatanalyser:

Värderingar:

Gårdssekreterartjänster:

Energiplaner:

Projektledning:

Skattebokföring:

Generationsväxlingar:

Framtidssamtal:

Bolagsbildningar:

Nina Ohlis
Tor-Erik Asplund, Per-Erik Järn, Nina Ohlis
Nina Ohlis, Monica Nygård, Per-Erik Järn, Carina Ahlnäs
Tor-Erik Asplund, Per-Erik Järn, Nina Ohlis
Tor-Erik Asplund
Anders Salo
Jonas Löfqvist, Fredrik Ek
Ulrika Wikman, Jan-Erik Back
Per-Erik Järn
Åsa Mattsson
Per-Erik Järn, Tor-Erik Asplund, Nina Ohlis
Nina Ohlis

Vi kan skräddarsy tjänstepaket just för dig. Kontakta Anders Salo (Nykarleby-Karleby) eller Tor-Erik Asplund (Vörå-Kristinestad) ifall du vill diskutera skräddarsydda paket.

Södra distriktet:

Tor-Erik Asplund
Ledande rådgivare
mobil 050-386 5922

Rickard Rex
Växtodlingsrådgivare
mobil 040-515 0285

Jan-Erik Back
Sektoransvarig
växtodling
mobil 050-441 7511

Stefan Nordman
Potatisrådgivare
Kristinestad
mobil 0400-266 682

Monica Nygård
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-566 3191

Ulrika Wikman
Ekoväxtodlingsrådgivare
mobil 050-585 2305

Nina Ohlis
Sektoransvarig
företagsledning
mobil 050-544 5794

Magnus Långskog
Växtodlingsrådgivare
mobil 050-551 1693

Rainer Rosendahl
Dräneringstekniker
mobil 0400-561 550

Mikael Blomqvist
Dräneringsplanerare
mobil 050-379 5905

Fredrik Ek
Bioenergirådgivare SLF
mobil 043-8248702
fredrik.ek@slf.fi

Sini Hakomäki
Färrådgivare
t.o.m. 31.5
mobil 043-825 0526

Milla Alanco
fr.o.m. 1.6
mobil 040-706 0558